

Ú R S K U R Ð U R

Héraðsdóms Reykjavíkur 27. apríl 2011 í máli nr. X-37/2010:

Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited

Arrowgrass Master Fund Ltd.

Arrowgrass Special Situations S.a.r.l.

CIG & Co

Conseq Invest plc

Conseq Investment Management AS

CVI GVF (Lux) Master S.a.r.l

Fondo Latinoamericano de Reservas (F.L.A.R.)

GLG European Distressed Fund

GLG Market Neutral Fund

ING Life Insurance and Annuity

ING USA Annuity and Life Insurance Co.

LMN Finance Ltd.

Lyxor/Third Point Fund Limited

Monumental Life Insurance Company

National Bank of Egypt (UK) Limited

Ohio National Life Assurance Corporation

PHL Variable Insurance Company

Phoenix Life Insurance Company

Reliastar Life Insurance Company

Security Life of Denver Insurance

Sun Life Assurance Company of Canada

Third Point Partners LP (US)

Third Point Offshore Master Fund LP

Third Point Partners Qualified LP

Third Point Ultra Master Fund LP (Cayman)

Värde Fund LP

Värde Fund V-B LP

Värde Fund VI-A LP

Värde Fund VII-B LP

The Värde Fund VIII LP

The Värde Fund IX LP/The Värde Fund IX-A LP

Värde Investment Partners LP

Värde Investment Partners (Offshore) Master LP

WGZ Bank Luxembourg SA

(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)

Bayerische Landesbank

Bremer Landesbank

Commerzbank AG

Commerzbank International S.A.

Erste Europäische Phandbrief- und Kommunalkreditbank AG

Eurohypo Aktiengesellschaft

DekaBank Deutsche Girozentrale

DekaBank Deutsche Girozentrale Luxembourg S.A.

Deutsche Postbank International S.A.

Düsseldorfer Hypothekenbank AG

DZ BANK AG Deutsche Zentral Genossenschaftsbank

Landesbank Baden-Württemberg

LBBW Luxembourg SA

Landesbank Berlin AG

Deutsche Postbank AG

Deutsche Hypothekenbank AG

KfW Bankengruppe

Raiffeisen Zentralbank Österreich AG

Österreichische Volksbanken AG

Sparkasse Oberhessen

Taunus-Sparkasse

Sparkasse Phorzheim Calw

Sparkasse-Jena-Saale-Holzland

Sparkasse Hannover

Nassauische Sparkasse Anstalt des öffentlichen Rechts

Sparkasse zu Lübeck AG

Kreissparkasse Peine

Die Sparkasse Bremen AG

Sparkasse Oder-Spree

Vereinigte Sparkassen im Landkreis Weilheim

Caixa Geral de Depositos

The Royal Bank of Scotland plc.

og

ABN AMRO Bank NV, London Branch

(Kári Hólmur Ragnarsson hdl.)

Skiki ehf.

Blomstri ehf.

Íslenska útflutningsmiðstöðin hf.

Rakel Óttarsdóttir

Óttar Yngvason

(Óttar Yngvason hrl.)

Deutsche Bank Trust Company Americas

(Eyvindur Sveinn Sólnes hrl.)

og

Landsbanki Guernsey Ltd.

(Jóhannes Eiríksson hdl.)

gegn

De Nederlandsche Bank N.V.

(Heiðar Ásberg Atlason hrl.)

og

Landsbanka Íslands hf.

(Kristinn Bjarnason hrl.)

Málsmeðferð, aðild og kröfur

1. Mál þetta var þingfest 14. apríl 2010, en þá var lagt fram bréf slitastjórnar Landsbanka Íslands hf., þar sem óskað var úrlausnar Héraðsdóms Reykjavíkur vegna ágreinings um lýsta kröfu De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) við slitameðferð bankans. Kröfuhafinn, DNB, er Seðlabanki Hollands, sem hefur eftirlit með fjármálastarfsemi í Hollandi og annast m.a. innstæðutryggingakerfi hollenskra yfirvalda. Krafan er merkt nr. 2 í kröfuskra Landsbanka Íslands hf.

Í bréfi slitastjórnar kemur fram að krafan sé vegna innstæðna í útibúi Landsbanka Íslands hf. í Hollandi, sem kröfuhafi hafi leyst til sín og fengið framseldar frá hollenskum Icesave innstæðueignum og hollenskum heildsöluinnláneignum í kjölfar yfirlýsingar hollenskra yfirvalda 13. október 2008 um ógjaldfærni útibúins. Höfuðstóll lýstrar kröfu var að fjárhæð 1.635.873.876,03 evrur. Að auki var krafist nánar tilgreindra vaxta og kostnaðar til 22. apríl 2009, svo og dráttarvaxta og kostnaðar eftir það tímamark. Í öllum

tilvikum var krafa um höfuðstól, vexti og kostnað til og með 22. apríl sett fram á grundvelli 1. og 2. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., sbr. 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, eins og þeim hefur verið breytt með lögum nr. 44/2009. Krafa um vexti og kostnað eftir 22. apríl 2009 var sett fram á grundvelli 1. tl. 1. mgr. 114. gr. laga nr. 21/1991.

Slitastjórn Landsbanka Íslands hf. samþykkti höfuðstól kröfunnar sem forgangskröfu á grundvelli 112. gr. laga nr. 21/1991, alls að fjárhæð 1.634.641.258,48 evrur, eða 276.665.114.848.738 umreiknað í íslenskar krónur. Slitastjórnin hafnaði hins vegar bæði íslenskum og hollenskum dráttarvaxtakröfum, en samþykkti þess í stað að höfuðstólsfjárhæðin bæri sammingsvexti frá þeim degi sem innstæðueigandi móttók greiðslu frá DNB til og með 22. apríl 2009. Var þá miðað við að upphafstími vaxta væri einum degi eftir uppgefinn greiðsludag DNB. Samkvæmt því nam fjárhæð samþykktra sammingsvaxta 28.287.683,15 evrum, eða 4.787.124.619 krónum. Þá hafnaði slitastjórnin kröfu um kostnað fyrir 22. apríl, en ekki var tekin afstaða til eftirstæðra krafna. Alls nam fjárhæð samþykktrar kröfu því 281.452.239.357 krónum. Afstaða slitastjórnar til kröfunnar var þannig kynnt í kröfuskra, sem lögð var fram á kröfuhafafundi 23. nóvember 2009. Á þeim fundi mótmælti kröfuhafi afstöðu slitastjórnar til samþykktrar fjárhæðar. Fjöldi annarra kröfuhafa mótmælti einnig þeirri afstöðu slitastjórnar að krafan nyti forgangs samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991.

Kröfuhafi, DNB, lagði fram frekari gögn til stuðnings kröfu sinni, og samþykkti slitastjórn í kjölfar sannprófunar á þeim gögnum að hækka samþykktu kröfufjárhæð í 1.664.109.949 evrur, eða 281.617.326.668 krónur. Af þeirri fjárhæð nam samþykktur höfuðstóll samtals 1.635.821.300 evrum, eða 276.830.038.598 krónum, en samþykktir vextir voru alls 28.288.649 evrur, eða 4.787.288.070 krónur. Í bréfi slitastjórnar til dómsins kemur fram að í samþykktri höfuðstólsfjárhæð séu 780.401 evra vegna 26 heildsöluinnlánsbætur Landsbanka Íslands hf. í Hollandi. Afstaða slitastjórnar var kynnt kröfuhöfum á fundum 10. febrúar og 22. mars 2010. Í millitíðinni hafði slitastjórn staðið fyrir tveimur kynningarfundum fyrir kröfuhafa, þar sem kynnt var sú aðferðafræði sem slitastjórn viðhafði við sannprófun á höfuðstólsfjárhæð kröfunnar. Þar sem ekki tókst hins vegar að jafna ágreining um kröfuna, hvorki gagnvart kröfuhafa sjálfum né öðrum kröfuhöfum sem mótmælt höfðu afstöðu slitastjórnar til viðurkenningar kröfunni, ákvað slitastjórn að vísa ágreiningnum til úrlausnar Héraðsdóms Reykjavíkur samkvæmt 2. mgr. 120. gr., sbr. 171. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991.

2. Við þingfestingu málsins ákvað dómari að sóknaraðilar skyldu vera þeir sem mótmælt hefðu afstöðu slitastjórnar, bæði viðurkenningu á fjárhæð kröfunnar og rétt hæð hennar í skuldaröð, en að varnaraðilar skyldu vera kröfuhafinn sjálfur, DNB, og Landsbanki Íslands hf. Upphaflega voru sóknaraðilar málsins fleiri en þeir sem nú standa að málinu, en á síðari stigum hafa þeir fallið frá aðild sinni. Eftir standa þeir sóknaraðilar sem taldir eru upp hér að framan. Að stærstum hluta eru þeir hópur alþjóðlegra fjármálafyrirtækja sem eiga skuldabréf og önnur verðbréf sem gefin voru út af Landsbanka Íslands hf., en allir eiga þeir það sameiginlegt að hafa lýst almennum kröfum samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf.

Í greinargerð sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. er tekið fram að sóknaraðilar séu hluti af stærri hópi kröfuhafa, sem

allir hafi andmælt afstöðu slitastjórnar til viðurkenningar kröfu DNB. Því skuli líta svo á að þeir sóknaraðilar, sem aðild eigi að máli þessu, séu fulltrúar þeirra allra. Engu að síður verði niðurstaða héraðsdóms bindandi fyrir alla kröfuhafana.

3. Kröfur sóknaraðila

3.1. *Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl.*, gera aðallega þá kröfu að dómkröfum varnaraðilans, DNB, verði vísað frá dómi að öðru leyti en sem lýtur að fjárhæðum umfram það sem slitastjórn Landsbankans hefur samþykkt sem forgangskröfu, þ.e. 1.664.109.949 evrur. Verði hins vegar ekki fallist á frávísunarkröfuna gera sóknaraðilar svofelldar efniskröfur:

Aðalkrafa: Að krafa De Nederlandsche Bank N.V. (DNB), nr. 2 á kröfuskrá, að lýstri fjárhæð 301.156.622.982 krónur, sem slitastjórn Landsbankans hefur samþykkt sem forgangskröfu í búið, verði hafnað í heild sinni.

1. varakrafa: Að fjárhæð hinnar viðurkenndu kröfu DNB, nr. 2 á kröfuskrá, verði stórlega lækkuð og stöðu hennar sem forgangskröfu samkvæmt 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991, verði hafnað.

2. varakrafa: Að kröfu DNB, nr. 2 á kröfuskrá, að lýstri fjárhæð 301.156.622.982 krónur, verði hafnað sem forgangskröfu samkvæmt 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991, við slitameðferð Landsbanka Íslands.

3. varakrafa: Verði fallist á að einhver hluti kröfu DNB njóti forgangs samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf., skuli sú fjárhæð vera að hámarki 20.887 evrur fyrir hvern innstæðueiganda sem DNB leiðir rétt sinn frá, miðað við að vextir sem falla á kröfuna eftir 6. október 2008 njóti ekki stöðu forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991.

4. varakrafa: Að hafnað verði öllum kröfum DNB um að vextir er fallið hafa á kröfuna eftir 6. október 2008 njóti stöðu forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991.

Í þinghaldi 1. október sl. gerðu sömu sóknaraðilar loks kröfu um að öllum gagnkröfum DNB um að viðurkenndar yrðu kröfur um tiltekna upphæðir, þ.m.t. um forgang þeirra, umfram það sem samþykkt hefði verið af slitastjórn Landsbankans, yrði hafnað.

Í öllum tilvikum krefjast sóknaraðilar málskostnaðar úr hendi varnaraðila hvors um sig eða in solidum að skaðlausu samkvæmt mati dómsins, í samræmi við hagsmuni, að viðbættu álagi vegna virðisaukaskatts.

3.2. *Bayerische Landesbank o.fl.*, gera aðallega þá kröfu að dómkröfum varnaraðilans, DNB, verði vísað frá dómi að öðru leyti en sem lýtur að fjárhæðum umfram það sem slitastjórn Landsbankans hefur samþykkt sem forgangskröfu, þ.e. 1.664.109.949 evrur. Verði hins vegar ekki fallist á frávísunarkröfuna gera sömu sóknaraðilar svofelldar kröfur:

Aðalkrafa: Að krafa DNB, nr. 2 á kröfuskrá, að lýstri fjárhæð 301.156.622.982 krónur, sem slitastjórn Landsbankans hefur samþykkt sem

forgangskröfu í búið, verði hafnað í heild sinni.

1. varakrafa: Að fjárhæð hinnar viðurkenndu kröfu DNB, nr. 2 á kröfuskrá, verði stórlega lækkuð og stöðu hennar sem forgangskröfu, skv. 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991, hafnað.

2. varakrafa: Að kröfu DNB, nr. 2 á kröfuskrá, að lýstri fjárhæð 301.156.622.982 krónur, verði hafnað sem forgangskröfu samkvæmt 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf.

3. varakrafa: Verði fallist á að einhver hluti kröfu DNB njóti forgangs samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf., skuli sú fjárhæð vera að hámarki 20.887 evrur fyrir hvern innstæðueiganda sem DNB leiðir rétt sinn frá, miðað við að vextir sem falla á kröfuna eftir 6. október 2008 njóti ekki stöðu forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991.

4. varakrafa: Að hafnað verði öllum kröfum DNB um að vextir er fallið hafa á kröfuna eftir 6. október 2008 njóti stöðu forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991.

Í þinghaldi 1. október sl. gerðu sömu sóknaraðilar loks kröfu um að öllum gagnkröfum DNB um að viðurkenndar yrðu kröfur um tiltekna upphæðir, þ.m.t. um forgang þeirra, umfram það sem samþykkt hafi verið af slitastjórn Landsbankans, yrði hafnað.

Í öllum tilvikum krefjast sóknaraðilar málskostnaðar úr hendi varnaraðila hvors um sig eða in solidum að skaðlausu samkvæmt mati dómsins, í samræmi við hagsmuni, að viðbættu álagi vegna virðisaukaskatts.

3.3. *Skiki ehf., Blomstri ehf., Íslenska útflutningsmiðstöðin hf., Óttar Yngvason og Rakel Óttarsdóttir* krefjast þess að ógilt verði viðurkenning slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. á kröfu varnaraðila, De Nederlandsche Bank N.V., að fjárhæð 1.662.928.943,63 evrur, eða 281.452.239.357 krónur, sem forgangskröfu á grundvelli 112. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., sbr. 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, eins og þeirri lagagrein var breytt með 6. gr. laga nr. 44/2009, sem tóku gildi 22. apríl 2009, sbr. einnig 6. gr. laga nr. 125/2008. Er þess og krafist að krafa varnaraðilans verði aðeins viðurkennd sem almenn krafa samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991 við úthlutun úr búi Landsbanka Íslands hf. Þá er þess krafist að varnaraðilarnir, De Nederlandsche Bank N.V. og Landsbanki Íslands hf., verði in solidum dæmdir til að greiða sóknaraðilunum málskostnað að mati dómsins.

3.4. *Deutsche Bank Trust Company Americas* krefst þess að hnekktt verði með dómi þeirri ákvörðun slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. að kröfur varnaraðila, DNB, verði viðurkenndar sem forgangskröfur í skilningi 112. gr. laga nr. 21/1991. Þá er krafist málskostnaðar samkvæmt mati dómsins.

3.5. *Landsbanki Guernsey Ltd.* krefst þess aðallega að afstöðu slitastjórnar varnaraðila, Landsbanka Íslands hf., til kröfu varnaraðila, DNB, verði hrundið og breytt á þá leið að krafan verði einungis viðurkennd sem almenn krafa samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., við slitameðferð bankans. Til

vara krefst sóknaraðilinn þess að krafa DNB verði aðeins viðurkennd sem forgangskrafa samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., að hámarki 20.887 evrur fyrir hverja innstæðu sem kröfulýsingin taki til. Þá er þess krafist að varnaraðilum verði gert in solidum að greiða honum málskostnað samkvæmt mati dómsins.

4. Kröfur varnaraðila

4.1. *De Nederlandsche Bank N.V.* krefst þess að frávísunarkröfu sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl og Bayerische Landesbank o.fl. verði hrundið og að úrskurður verði lagður á eftirtaldar efniskröfur hans:

Aðalkrafa:

a) Að krafa varnaraðila á hendur Landsbanka Íslands hf. að fjárhæð 1.635.821.300 evrur verði samþykkt sem forgangskrafa í slitameðferð bankans samkvæmt 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, sbr. 3. mgr. 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002.

b) Að krafa varnaraðila um dráttarvexti samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001, samtals að fjárhæð 135.550.674 evrur, verði samþykkt sem forgangskrafa í slitameðferð Landsbanka Íslands hf. samkvæmt 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, sbr. 3. mgr. 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002, en verði ekki fallist á það er þess krafist *til vara* hvað þennan lið varðar að samþykkt verði krafa um 6% dráttarvexti í samræmi við grein 6:119 hollensku einkamálalaganna, samtals að fjárhæð 32.600.104 evrur, sem forgangskrafa við slitameðferð bankans samkvæmt 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, sbr. 3. mgr. 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002, en verði ekki fallist á það er þess krafist *til þrautavara* hvað þennan lið varðar að samþykkt verði krafa um 5,1497% samningsvexti samkvæmt skilmálum Icesave-reikninganna í Hollandi, samtals að fjárhæð 28.288.649 evrur, sem forgangskrafa við slitameðferð Landsbanka Íslands hf. samkvæmt 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, sbr. 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002.

Nánar tiltekið er krafist framangreindra vaxta af €5.299.866,60 frá 11. 12. 2008, en af €16.140.188,66 frá 12. 12. 2008, en af €185.796.812,03 frá 15. 12. 2008, en af €334.756.695,19 frá 16. 12. 2008, en af €507.406.325,07 frá 17. 12. 2008, en af €677.380.805,31 frá 18. 12. 2008, en af €847.006.150,13 frá 19. 12. 2008, en af €1.098.902.909,51 frá 22. 12. 2008, en af €1.311.390.557,38 frá 23. 12. 2008, en af €1.473.948.212,28 frá 24. 12. 2008, en af €1.530.271.946,75 frá 30. 12. 2008, en af €1.530.660.392,37 frá 31. 12. 2008, en af €1.530.703.805,63 frá 6. 1. 2009, en af €1.533.213.257,94 frá 7. 1. 2009, en af €1.546.831.889,80 frá 8. 1. 2009, en af €1.552.752.281,08 frá 9. 1. 2009, en af €1.562.122.046,14 frá 12. 1. 2009, en af €1.577.160.415,67 frá 13. 1. 2009, en af €1.590.128.604,28 frá 14. 1. 2009, en af €1.597.321.815,12 frá 15. 1. 2009, en af €1.600.684.370,84 frá 16. 1. 2009, en af €1.605.031.757,19 frá 19. 1. 2009, en af €1.611.973.732,67 frá 20. 1. 2009, en af €1.616.668.902,43 frá 21. 1. 2009, en af €1.619.831.688,85 frá 22. 1. 2009, en af €1.622.114.009,73 frá 23. 1. 2009, en af €1.623.346.554,60 frá 26. 1. 2009, en af €1.623.910.749,30 frá 27. 1. 2009, en af €1.624.606.740,70 frá 28. 1. 2009, en af €1.626.697.907,59 frá 30. 1. 2009, en af €1.627.749.808,59 frá 3. 2. 2009, en af €1.628.315.306,76 frá 5. 2. 2009, en af €1.628.908.960,49 frá 9. 2.

2009, en af €1.629.068.041,99 frá 10. 2. 2009, en af €1.629.262.054,64 frá 11. 2. 2009, en af €1.629.956.654,56 frá 13. 2. 2009, en af €1.631.239.950,57 frá 25. 2. 2009, en af €1.631.460.011,73 frá 26. 2. 2009, en af €1.631.553.787,88 frá 27. 2. 2009, en af €1.631.657.551,52 frá 2. 3. 2009, en af €1.632.076.193,27 frá 3. 3. 2009, en af €1.632.131.235,51 frá 4. 3. 2009, en af €1.632.357.214,85 frá 5. 3. 2009, en af €1.632.436.558,31 frá 6. 3. 2009, en af €1.632.554.757,12 frá 9. 3. 2009, en af €1.632.685.503,93 frá 10. 3. 2009, en af €1.632.761.281,09 frá 11. 3. 2009, en af €1.632.976.508,15 frá 12. 3. 2009, en af €1.633.140.328,13 frá 13. 3. 2009, en af €1.633.899.709,22 frá 17. 3. 2009, en af €1.633.998.702,82 frá 18. 3. 2009, en af €1.634.098.482,99 frá 19. 3. 2009, en af €1.634.130.521,71 frá 20. 3. 2009, en af €1.634.222.061,32 frá 30. 3. 2009, en af €1.634.505.609,32 frá 6. 4. 2009, en af €1.634.554.177,50 frá 8. 4. 2009, en af €1.634.654.177,50 frá 9. 4. 2009, til og með 22. apríl 2009.

c) Að krafa varnaraðila um áfallinn kostnað til og með 22. apríl 2009, samtals að fjárhæð 7.016.621 evrur, verði samþykkt sem forgangskrafa við slitameðferð Landsbanka Íslands hf. samkvæmt 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, sbr. 3. mgr. 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002.

Varakrafa:

a) Að krafa varnaraðila á hendur Landsbanka Íslands hf. að fjárhæð 1.635.821.300 evrur verði samþykkt sem almenn krafa í slitameðferð bankans 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991.

b) Að krafa varnaraðila um dráttarvexti samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001, samtals að fjárhæð 135.550.674 evrur, verði samþykkt sem almenn krafa í slitameðferð Landsbanka Íslands hf. samkvæmt 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, en verði ekki fallist á það er þess krafist *til vara* hvað þennan lið varðar að samþykkt verði krafa um 6% dráttarvexti í samræmi við grein 6:119 hollensku einkamálalaganna, samtals að fjárhæð 32.600.104 evrur, sem almenn krafa í slitameðferð bankans samkvæmt 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, en verði ekki fallist á það er þess krafist *til þrautavara* hvað þennan lið varðar að samþykkt verði krafa um 5,1497% samningsvexti samkvæmt skilmálum Icesave-reikninganna í Hollandi, samtals að fjárhæð 28.288.649 evrur, sem almenn krafa í slitameðferð Landsbanka Íslands hf. samkvæmt 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991.

Nánar tiltekið er krafist framangreindra vaxta af þeim fjárhæðum og frá þeim dagsetningum sem greinir í aðalkröfu.

c) Að krafa varnaraðila um áfallinn kostnað til og með 22. apríl 2009, samtals að fjárhæð 7.016.621 evrur, verði samþykkt sem almenn krafa í slitameðferð Landsbanka Íslands hf. samkvæmt 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991.

Við munnlegan flutning málsins lýsti lögmaður varnaraðila, DNB, því yfir að fallist væri á sjónarmið Landsbanka Íslands hf. um útreikning vaxta í aðal- og varakröfu. Því breyttist vaxtakrafa þessa aðila þannig að einn dagur dragist frá hverjum vaxtadegi.

Í öllum tilvikum gerir varnaraðili kröfu um málskostnað úr hendi sóknaraðila in solidum að mati dómsins, að viðbættum virðisaukaskatti.

4.2. *Landsbanki Íslands hf.* krefst þess að staðfest verði afstaða slitastjórnar um að viðurkenna kröfu De Nederlandsche Bank N.V., nr. 2. á kröfuskrá, sem forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 að fjárhæð 1.664.109.949 evrur, eða 281.617.326.668 krónur. Ekki er gerð krafa um málskostnað úr hendi aðila, en þess hins vegar krafist að hafnað verði málskostnaðarkröfum aðila á hendur Landsbanka Íslands hf.

Málið var tekið til úrskurðar 23. mars sl., að loknum munnlegum málflutningi dagana 21.-23. mars.

Málsatvik

Landsbanki Íslands hf. hóf rekstur útibús í Hollandi árið 2006. Sama ár hóf bankinn að taka við innlánnum þar í landi frá lögaðilum. Í kjölfar þeirrar velgengni sem Icesave reikningar bankans nutu í Bretlandi, en farið var að bjóða slík innlán þar haustið 2006, ákvað bankinn að bjóða almenningi í Hollandi einnig upp á innlánsreikninga undir sama nafni. Hinn 6. september 2007 sendi Landsbankinn Fjármálaeftirlitinu hér á landi tilkynningu um að móttaka innlánsfjár og annars fjár til endurgreiðslu myndi innan skamms falla undir starfsemi útibús bankans í Amsterdam. Í kjölfarið sendi Fjármálaeftirlitið varnaraðila, De Nederlandsche Bank N.V., bréf, þar sem gerð var grein fyrir umræddri tilkynningu Landsbanka Íslands hf. Í maillok 2008 hóf Landsbankinn síðan að taka við innlánnum á Icesave reikninga útibúsins í Amsterdam. Skömmu áður, 23. maí, gerði Landsbankinn samning við De Nederlandsche Bank N.V. um aðild að hollenska innstæðutryggingakerfinu í því skyni að auka við þá tryggingu sem hollenskir innstæðueigendur nutu vegna íslenska innstæðutryggingakerfisins. Á þeim tíma var hámarksfjárhæð tryggingar samkvæmt hollenska innstæðutryggingakerfinu 40.000 evrur, en frá 9. október 2008 bætti hollenski tryggingarsjóðurinn innstæður allt að 100.000 evrum. Með áður nefndum samningi féllst Landsbanki Íslands hf. einnig á að DNB tæki yfir réttindi innstæðueigenda gagnvart Landsbankanum að því marki sem DND myndi greiða viðkomandi innstæðueigendum.

Landsbanki Íslands hf. fól dótturfélagi sínu, Landsbanka Luxembourg S.A. að sjá um utanumhald um greiðslur til og frá innlánseigendum Icesave í Hollandi og gagnaskráningu þar að lútandi, en sjóðstreymi til og frá Icesave innlánsreikningunum var stjórnað í gegnum sérstakan safnreikning („Nostro“ reikning) í nafni Landsbanka Íslands hf. hjá bankanum Societe de General. Færslur inn á og út af þessum safnreikningi voru svo tengdar aðalsjóðsbók bankans í gegnum Murex, sem var miðstýrt sjóðskerfi Landsbanka Íslands hf. á Íslandi. Einnig voru daglega sendar skýrslur til ýmissa deilda höfuðstöðva bankans á Íslandi sem notaðar voru við afstemmingar á greiðslum.

Til þess að geta stofnað Icesave reikning þurfti umsækjandi að samþykkja skilmála þá sem giltu um reikningana í Hollandi. Samkvæmt þeim gátu reikningseigendur einungis verið einstaklingar sem náð hefðu 18 ára aldri, hefðu fasta búsetu í Hollandi og hollenska skattfesti, gilt vegabréf, Evrópusambandskírteini og/eða hollenskt ökuskírteini, gilt persónunúmer og

kennitölu, reglulegan aðgang að tölvu og veraldarvefnum og gilt netfang. Þá þurfti umsækjandi að eiga bankareikning fyrir persónulega notkun, í eigin nafni hjá hollenskum banka með gilt bankaleyfi. Allar millifærslur inn á Icesave reikninginn urðu að koma af hollenskum bankareikningi reikningseiganda, sem hann hafði tilgreint við stofnun reikningsins. Hvorki var tekið við reiðufé, öðrum formum innstæðna, né millifærslum af öðrum en tilnefndum bankareikningi.

Fjármunir sem lagðir voru inn á Icesave innlánsreikninga voru lausir til úttektar um leið og þeir voru móttæknir af Icesave í Hollandi, búið var að færa þá inn á reikninginn og opunarferli viðkomandi reiknings var að fullu lokið í samræmi við skilmála. Innstæður var eingöngu hægt að millifæra á tilnefndan hollenskan bankareikning reikningseiganda, eða á annan Icesave innlánsreikning sem þjónaði hlutverki tilnefnds hollensks bankareiknings. Eingöngu var hægt að leggja inn og taka út fjármuni með rafrænum hætti. Engar takmarkanir voru á því hversu háar fjárhæðir hægt var að leggja inn eða taka út hverju sinni. Yfirráttur á Icesave innlánsreikninga var ekki heimilaður og vegna fyrirkomulags reikningsins gat slík skuld reikningseiganda ekki stofnast.

Að kvöldi 7. október 2008 lokaði varnaraðili, DNB, fyrir færslur á Icesave innlánsreikningum í Hollandi. Sama dag hafði DNB lagt fram beiðni fyrir Héraðsdóm Amsterdam um að lýsa yfir tilteknum neyðarreglum gagnvart Landsbanka Íslands hf. á grundvelli hollenskra laga um fjármálaeftirlit. Hinn 13. október 2008 lýsti dómurinn því yfir að neyðarreglurnar skyldu gilda um útibú Landsbankans í Amsterdam og virkjaði þá DNB hollenska innstæðutryggingakerfið. Tveimur dögum fyrr, 11. október, hafði Tryggingarsjóður innstæðueigenda og fjárfesta, íslenska ríkið og hollenska ríkið gert með sér viljayfirlýsingu þar sem fram kom m.a. að hollenska ríkið myndi veita Tryggingarsjóði innstæðueigenda og fjárfesta lán til að greiða hverjum innstæðueiganda bætur, að hámarki 20.887 evrur. Í kjölfar yfirlýsingar Héraðsdóms Amsterdam fékk Landsbanki Íslands hf. afrit af kerfum Landsbanka í Lúxemborg er innihéldu upplýsingar um alla innstæðueigendur og samskipti við þá, stöður á reikningum, allar hreyfingar og áfallna vexti frá stofnun reikninga. Þessi gögn notaði slitastjórn til að sannreyna fjárhæð krafna varnaraðila, DNB. Samhliða fékk DNB einnig í hendur afrit af gagnagrunni vegna Icesave reikninga frá Landsbanka Lúxemborg. Var hann nýttur til þess að senda tölvuskeyti til allra innstæðueigenda og gera þeim þannig kleift að skrá sig inn á sérstakan hluta heimasíðu DNB og hala niður eyðublað með sérstöku strikamerki. Innstæðueigendur fylltu út eyðublaðið, prentuðu það út, undirrituðu og sendu síðan til DNB. Alls móttók DNB þannig 135.435 kröfur frá innstæðueigendum og 26 kröfur frá heildsöluinnláns höfnum. Þegar DNB hafði móttækið eyðublöðin staðfestu starfsmenn bankans að undirritanir og upphæðir stemmdu við upprunaleg gögn frá Landsbanka Lúxemborg. Sú staðfesting var síðan færð inn í sérstakt kerfi, en að því búnu voru send fyrirmæli um greiðslu til hvers viðskiptavinar. DNB móttók síðar staðfestingu þess efnis að greiðslur hefðu borist innstæðueigendum. Greiðslur til innstæðueigenda fóru fram á tímabilinu frá 11. desember 2008 til 21. ágúst 2009 og tók varnaraðili, DNB, yfir kröfuréttindi viðkomandi innstæðueigenda við móttöku greiðslunnar frá DNB. Fjárhæð útgreiðslu til reikningseigenda, sem myndar höfuðstól kröfu DNB, er samanlögð fjárhæð innstæðna ásamt áföllnum vöxtum til og með 12. október 2008, en þó að hámarki 100 þúsund evrur fyrir hvern reikningseiganda.

Í greinargerð slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. kemur fram að starfsmenn bankans hafi sannprófað allar útgreiðslur sem framkvæmdar voru af DNB til innstæðueigenda. Sannprófunin fólst í því að bera saman reikningsyfirlit um útgreiðslur og bókhaldsgögn Landsbanka Íslands hf. um hvern innlánsreikning. Þannig hafi verið staðreynt hvort réttur viðtakandi hefði mótttekið greiðslu frá DNB og að fjárhæð greiðslunnar væri í samræmi við það hvernig innstæðuskuldbinding Landsbanka Íslands hf. gagnvart viðkomandi innlánseiganda var skráð í bókum bankans.

Í tengslum við fundi sem haldnir voru til að leitast við að jafna ágreining um kröfu DNB var fulltrúum þeirra kröfuhafa sem mótmælt höfðu fjárhæðum boðið til kynningar á því hvernig fjárhæðir voru sannprófaðar, auk þess sem kröfuhöfunum var gefið færi á því að koma með spurningar og fá nánari skýringar á einstökum þáttum. Kynningar þessar fóru fram 26. febrúar og 16. mars 2010. Dómendum og lögmönnum allra aðila málsins var einnig boðið til kynningafundar 16. mars sl., þar sem ítarlega var útskýrt í máli og myndum hvernig staðið var að sannprófunum á höfuðstólsfjárhæðum innstæðna.

Með lögum nr. 125/2008, um heimild til fjárveitingar úr ríkissjóði vegna sérstakra aðstæðna á fjármáلامarkaði o.fl., oft nefnd neyðarlög, voru gerðar breytingar á [lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002](#), með síðari breytingum. Með 5. gr. laganna var nýrri grein, 100. gr. a, bætt við lög nr. 161/2002, og mælti hún fyrir um víðtækar heimildir Fjármálaeftirlitsins til afskipta og inngripa í starfsemi fjármálafyrirtækja. Samkvæmt 5. mgr. 5. gr. laganna var Fjármálaeftirlitinu heimilt, samhliða því að tekin væri ákvörðun um að víkja stjórn fjármálafyrirtækis frá, að skipa því fimm manna skilanevnd sem færi með allar heimildir stjórnar samkvæmt ákvæðum hlutafélagalaga, sem og öll málefni fyrirtækisins, þar á meðal að hafa umsjón með allri meðferð eigna þess, svo og að annast annan rekstur. Með 6. gr. laga nr. 125/2008 var svohljóðandi málsgrein bætt við 103. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/200: „Við skipti á búi fjármálafyrirtækis njóta kröfur vegna innstæðna, samkvæmt lögum um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta, rétt hæðar skv. 1. mgr. 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl.“ Á grundvelli heimildar 5. gr. laga nr. 125/2008, sbr. 100. gr. a laga nr. 161/2002, skipaði Fjármálaeftirlitið Landsbanka Íslands hf. fimm manna skilanevnd 7. október 2008.

Með lögum nr. 44/2009, um breytingu á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, með síðari breytingum, sem tóku gildi 22. apríl 2009, voru settar nýjar reglur um slitameðferð fjármálafyrirtækja, og svipar þeim reglum nú um marga til reglna um gjaldþrotaskipti samkvæmt lögum nr. 21/1991. Jafnframt var með 6. gr. sömu laga fest í sessi ákvæði um forgang innstæðna við slit fjármálafyrirtækis, sbr. nú 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002.

Á grundvelli laga nr. 44/2009 var Landsbanki Íslands hf. tekinn til slitameðferðar 22. apríl 2009 og honum skipuð slitastjórn 29. apríl sama ár. Slitastjórnin gaf út innköllun til kröfuhafa, sem birt var fyrst í Lögbirtingablaðinu 30. apríl það ár. Kröfulýsingarfresti lauk 30. október. Varnaraðili, DNB, lýsti kröfu sinni 19. október 2009. Eins og fyrr greinir hefur slitastjórn Landsbanka Íslands hf. samþykkt kröfuna sem forgangskröfu á grundvelli 1. og 2. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., sbr. 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, alls að fjárhæð 1.664.109.949 evrur, eða 281.617.326.668 krónur,

þ.m.t. sammingsvexti einum degi eftir skráðan greiðsludag DNB til hvers innstæðueiganda til og með 22. apríl 2009.

Málsástæður og lagarök sóknaraðila

1. *Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl.* reisa frávisunarkröfu sína á því að slitastjórn Landsbanka Íslands hf. hafi þegar samþykkt stærstan hluta kröfu DNB og samsinni DNB afstöðu slitastjórnar til kröfunnar og taki undir hana. Af þeirri ástæðu telja þessir sóknaraðilar að DNB geti ekki látið ágreining sóknaraðila við Landsbanka Íslands hf. um fjárhæð kröfunnar og stöðu í skuldaröð til sín taka, a.m.k. ekki að því leyti sem hún hafi þegar verið samþykkt sem forgangskrafa. Kröfunni til stuðnings vísa sóknaraðilar til dóms Hæstaréttar í málinu nr. 638/2010.

Að því er varðar efnisþátt málsins eru helstu málsástæður sóknaraðila hins vegar þessar:

Byggt er á því að stór hluti framsala fyrrum eigenda Icesave reikninga til DNB sé ógildur og án réttaráhrifa, þar sem kröfur eigenda Icesave reikninganna, sem hefðu átt að njóta tryggingar Tryggingarsjóðs innstæðueigenda og fjárfesta fyrir allt að 20.887 evrum, hafi ekki verið innleystar með gildum hætti af hálfu DNB. Telja sóknaraðilar að ákvæði hollenskra laga um eftirlit með fjármálastarfsemi, sem stuðst var við þegar kröfur innstæðueigenda voru fluttar til DNB, eigi ekki við um innlausn krafna eigenda Icesave reikninganna. Þá er á því byggt að samkvæmt hollenskum lögum sé ekki mögulegt að framselja kröfu í þeim tilvikum sem skilmálar hins undirliggjandi sammings komi í veg fyrir slíkt. Telja sóknaraðilar að skilmálar Icesave reikningana innihaldi annaðhvort almennt bann við framsali krafna eða bann við framsali, án heimildar skuldarans. Því verði dómurinn að kanna skilmála allra Icesave reikninga og ganga úr skugga um hvort framsal sé heimilt og hvort framsalið hafi þau réttaráhrif að flytja eignarrétt á kröfunni til DNB.

Fallist dómurinn hins vegar á að framsölin séu gild og hafi réttaráhrif, byggja sóknaraðilar á því að krafa DNB eigi ekki að njóta stöðu forgangskröfu, sbr. 112. gr. gjaldþrotaskiptalaga, enda séu ákvæði hinnar nýju löggjafar, þ.m.t. neyðarlaganna nr. 125/2008, í tengslum við forgang innstæðna, uppskiptingu bankanna og endurfjármögnun nýju bankanna, ósamrýmanleg og í andstöðu við grundvallarreglur um friðhelgi eignarréttar og um jafnræði og bann við mismunun, sem njóti verndar stjórnarskrárinnar og mannréttindasáttmála Evrópu. Þar af leiðandi séu þau ógild og óskuldbindandi og beri að líta fram hjá þeim við úrlausn þessa máls. Að auki er á því byggt að með mistökum íslensku ríkisstjórnarinnar og stjórnvalda, sem fólust bæði í aðgerðum og aðgerðaleyfi í aðdraganda fjármálakreppunnar og bankahrunsins, svo og meðan á því stóð, teljist íslenska ríkið hafa brugðist jákvæðum skyldum sínum samkvæmt mannréttindasáttmálanum til þess að vernda eignarrétt.

Sóknaraðilar telja ljóst að kröfur þeirra, auk lögmætra væntinga, njóti verndar 72. gr. stjórnarskrárinnar og 1. gr. fyrsta sammingsviðauka mannréttindasáttmála Evrópu sem eignir. Í þeim hafi falist verðmæti, en einnig lögbundin réttindi, m.a. til þess að njóta jafnrar stöðu („pari passu“) á við aðra kröfuhafa samkvæmt 113. gr. gjaldþrotaskiptalaga fyrir innleiðingu neyðarlaganna.

Hafi verðmæti þeirra réttinda fyrir setningu neyðarlaganna endurspeglast í þeirri fjárhæð sem kröfuhafar hefðu fengið greiddar samkvæmt stöðu þeirra í skuldaröð, sem almennra kröfuhafa við gjaldþrot bankanna, ef ekki hefði komið til áhrifa af ráðstöfunum ríkisins. Í tilviki Landsbankans hafi þessi réttindi orðið nánast því, eða algerlega, verðlaus. Ráðstafanir ríkisins, sem annars vegar fólust í setningu lagaákvæða um forgang innstæðna, en hins vegar skiptingu bankanna og/eða endurfjármögnun þeirra, hafi í raun falið í sér de facto sviptingu eigna sóknaraðila. Þannig hafi afleiðingar þess að forgangur innstæðna var lögfestur verið þær að staða tiltekinna almennra óveðtryggðra kröfuhafa var bætt með því að veita þeim forgang. Með því móti hafi neikvæð áhrif komið fram á lögbundin réttindi annarra kröfuhafa en innstæðueigenda. Hafi sú lagabreyting ein og sér falið í sér sviptingu eignarréttinda annarra kröfuhafa en innstæðueigenda. Hinu sama gegni um skiptingu bankanna og endurfjármögnun nýju bankanna, en einungis innlendar innstæður og eignir tengdar íslenskum umsvifum hafi verið fluttar til nýju bankanna. Á sama tíma og nýju bankarnir hafi verið endurfjármagnaðir í því skyni að gera þeim kleift að halda viðskiptum sínum áfram, og þannig greiða kröfuhöfum sínum, innlendum innstæðueigendum, að fullu og með eðlilegum hætti, hafi gömlu bönkunum ekki verið veitt frekara eigið fé. Hafi það leitt til þess að lögvarin réttindi þeirra kröfuhafa, sem enn áttu kröfur á gömlu bankana, hafi að engu orðið.

Að dómi sóknaraðila eru tengslin milli skiptingar bankanna og þessa dómsmáls augljós. Með því að veita stöðu innlendra innstæðueigenda vernd, á kostnað allra annarra kröfuhafa bankanna, telja þeir að íslenska ríkið hafi brugðist skyldum sínum til þess að vernda eignir síðarnefndu kröfuhafanna, og þar með jákvæðum aðgerðaskyldum sínum. Íslenska ríkið hefði hins vegar átt þess kost að vernda hagsmuni erlendra almennra kröfuhafa, líkt og því var skylt samkvæmt umræddum jákvæðum skyldum. Þess í stað hafi ríkið einungis gert ráðstafanir til þess að vernda þá erlendu kröfuhafa sem voru innstæðueigendur, þ.e. með því að leiða forgangsrétt innstæðna í lög. Þegar litið sé á umræddar ráðstafanir ríkisins sé ljóst að þær hafi haft í för með sér mismunun milli a.m.k. þriggja hópa kröfuhafa: Í fyrsta lagi innlendra innstæðueigenda, sem algerlega hafi verið losaðir úr slitameðferðinni með skiptingu bankanna og endurfjármögnun nýju bankanna, og því í raun notið óþarfrar verndar lagaákvæða hinnar nýju löggjafar um forgang innstæðna. Í öðru lagi erlendra innstæðueigenda, sem settir hafi verið í miklum mun betri stöðu en aðrir almennir kröfuhafar með lagaákvæðum um forgangsrétt innstæðueigenda. Loks séu það erlendir kröfuhafar, aðrir en innstæðueigendur, sem settir hafi verið í þá stöðu að réttindi þeirra hafi að verulegu eða öllu leyti verið svipt verðmæti sínu.

Í ljósi þeirra meginreglna sem sóknaraðilar byggja á að hafa verði í huga við skoðun á því hvort umræddar ráðstafanir ríkisins brjóti í bága við ákvæði um friðhelgi eignarréttinda, telja þeir að forgangur innstæðna samkvæmt lögum nr. 125/2008 sé og hafi verið í andstöðu við meðalhófsreglu. Byggja þeir á því að við takmarkanir á eignarréttindum verði að gæta jafnvægis til þess að standast kröfur meðalhófsreglunnar. Þá verði þær að eiga sér stoð í lögum. Að öðrum kosti verði að greiða bætur vegna eignasviptingar. Telja sóknaraðilar fjarri að þessa hafi verið gætt með umræddum ráðstöfunum ríkisins. Þvert á móti halda þeir því fram að í þeim hafi falist eignasvipting, í andstöðu við meðalhóf, sem einkum hafi beinst að hagsmunum erlendra aðila, á kostnað innlendra. Af þeim sökum séu þær ólögmatar og í andstöðu við 72. gr. stjórnarskrárinnar og/eða 1. gr. fyrsta samningsviðauka mannréttinasáttmála Evrópu.

Einnig er á því byggt að umræddar ráðstafanir ríkisins hafi ekki verið vandlega mótaðar til þess að ná hinu lögmæta markmiði sem að var stefnt, hafi slík markmið þá yfirleitt verið fyrir hendi. Þess í stað hafi þær verið byggðar á órókréttum sjónarmiðum, geðþótta og ósanngirni, án rökrænna tengsla við markmiðið. Hafi markmiðið verið að koma í veg fyrir áhlaup á bankana, telji sóknaraðili að það hafi í öllu falli náðst með afturvirkri tryggingu innlendra innstæðna í gegnum uppskiptingu bankanna og endurfjármögnunina. Engin þörf hafi því verið á löggjöf um forgangsrétt innstæðna. Í ljósi þessa telja sóknaraðilar að ekki hafi verið skýrt nægjanlega hvers vegna kröfuhafar, aðrir en innstæðueigendur, ættu að njóta annarrar stöðu hvað varðar forgangsrétt krafna. Ótækt sé að halda því fram að forgangur innstæðna við slitameðferð hafi verið þess megnugur að koma á stöðugleika í íslenska bankakerfinu og hérlendum greiðslukerfum vegna neyðarástands, ekki síst þar sem ljóst sé að slitameðferðum verði ekki lokið fyrr en eftir fleiri mánuði eða ár. Með forgangi innstæðna hafi heldur ekki tekist að takmarka tjón á fjármálamörkuðum og/eða að efla traust alþjóðlegra innstæðueigenda. Þá benda sóknaraðilar á að engar neyðarástæður hafi verið fyrir hendi þegar lög nr. 44/2009 voru sett.

Að mati sóknaraðila hefði íslenska ríkið getað beitt vægari aðgerðum en þeim sem gripið var til, og með því móti takmarkað skerðingu réttinda almennra óveðdryggðra kröfuhafa. Í því sambandi nefna þeir að hægt hefði verið að takmarka forganginn við 20.887 evrur fyrir hvern innstæðueiganda, þar sem væntingar innstæðueigenda um tryggingu hafi ætíð takmarkast við þá fjárhæð. Telji dómurinn hins vegar að ríkinu hafi verið heimilt að veita innstæðueigendum sérstaka vernd, byggja sóknaraðilar á því að ríkið sjálft hefði átt að bera kostnaðinn af slíkri vernd.

Þótt unnt væri að réttlæta áðurnefndar ráðstafanir ríkisins leggja sóknaraðilar áherslu á að í þeim felist engu að síður brot gegn meginreglunum um skýrleika laga og bann við afturvirkni, þar á meðal brot á lögmætum væntingum sóknaraðila um að ný löggjöf sem hefði áhrif á eignarréttindi þeirra myndi samrýmast þessum meginreglum. Þegar af þeirri ástæðu teljist ráðstafanirnar andstæðar meðalhófsreglu. Í þessu tilliti benda sóknaraðilar á að innleiðing lagabreytingarinnar um forgang innstæðna hafi verið afturvirk og ófyrirsjáanleg fyrir kröfuhafa, enda hafi þeir áður en til þess kom haft lögmætar væntingar um að kröfur þeirra nytu sambærilegrar stöðu og kröfur innstæðueigenda, kæmi til greiðsluþrots banka. Neyðarlögin hafi hins vegar breytt málsmeðferðinni með róttækum hætti. Neyðarlögin feli þó ekki í sér fullnægjandi lagaheimild fyrir eignasviptingu, þar sem ráðstafanirnar fullnægi ekki áskilnaði 72. gr. stjórnarskrárinnar og 1. gr. fyrsta sammingsviðauka mannréttinasáttmála Evrópu um skýra lagaheimild. Af þessum ástæðum er því haldið fram að neyðarlögin, hvað varðar ákvæði þeirra um forgangsrétt innstæðna, sé í andstöðu við meðalhóf og verði ekki beitt af dómstólum. Enn fremur byggja sóknaraðilar á því að með neyðarlögunum hafi víðtækt vald verið framselt FME og fjármálaráðuneytinu, og brjóti slíkt framsal valds í bága við 72. og 65. gr. stjórnarskrárinnar, auk 1. gr. fyrsta viðauka mannréttinasáttmálans.

Sóknaraðilar byggja á því að áðurnefndar ráðstafanir ríkisins, og þá einkum innleiðing forgangsréttar innstæðna með lögum nr. 125/2008 og 44/2009, hafi falið í sér bæði beina og óbeina mismunun, enda hafi þá einn hópur almennra óveðdryggðra kröfuhafa, þ.e. innstæðueigendur, verið færðir í stöðu

forgangskröfuhafa á kostnað annarra kröfuhafa, sem ekki voru innstæðueigendur. Fyrir vikið muni þeir kröfuhafar bankanna, sem ekki voru innstæðueigendur, og þá einkum erlendir aðilar, bera óhóflega byrði samanborðið við aðra kröfuhafa, vegna þeirrar staðreyndar að þjóðerni þeirra er annað en íslenskt. Um leið hafi jafnræði verið raskað með aðilum, sem fólst í því að fyrir lagabreytingarnar hafi kröfur þeirra verið sambærilegar að því leyti að þær hafi allar verið almennar óveðtryggðar kröfur samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991. Brjótí slíkt í bága við grundvallarreglur um jafnræði og bann við mismunun, sem njóti verndar 65. gr. stjórnarskrárinnar og 1. gr. fyrsta samningsviðauka MSE, svo og 6. gr. í samræmi við 14. gr. MSE. Grundvallarreglur þessar gildi einnig að Evrópurétti og hafa því gildi í íslenskum rétti í gegnum EES-samninginn.

Til þess að unnt sé að réttlæta með hlutlægum hætti forgangsrétt innstæðna samkvæmt hinni nýju löggjöf, byggja sóknaraðilar á því að sýna þurfi fram á að skýr rökræn og málefnaleg tengsl hafi annars vegar verið milli þess lögmæta markmiðs að viðhalda virkni bankakerfisins og koma í veg fyrir tafarlaust hrun efnahagskerfisins, og hins vegar þeirra lagaákvæða sem voru innleidd og fólu að þeirra dómi í sér mismunun. Enn fremur þyrfti að sýna fram á að sú mismunun hafi verið nauðsynleg til þess að ná sanngjörnu jafnvægi, í samræmi við kröfur meðalhófsreglunnar, en jafnframt að slíkt úrræði hafi verið hið vægasta sem í boði var. Telja sóknaraðilar að framangreind skilyrði hafi ekki verið uppfyllt og halda því fram að sönnunarbyrði um hið gagnstæða hvíli á þeim sem byggja vilji rétt á ákvæðum hinna nýju laga.

Sóknaraðilar benda á að íslenska ríkið hafi ekki haldið því fram að það hafi byggt á stjórnskipulegum neyðarrétti við setningu laga nr. 125/2008, enda hafi slík sjónarmið hvorki borið á góma í aðdraganda lagasetningarinnar né finnst stoð fyrir þeim í lögskýringargögnum. Engu að síður byggja sóknaraðilar á því að íslenska ríkið hafi ekki rétt til að víkja frá ákvæðum stjórnarskrárinnar. Sá réttur hljóti í það minnsta að takmarkast við aðstæður sem aðeins skapist við stríðsástand. Hins vegar sé með öllu óheimilt að víkja frá mannréttindaákvæðum stjórnarskrárinnar. Hvað sem því líði benda þeir á að ekkert neyðarástand hafi verið í apríl 2009 þegar lög nr. 44/2009 hafi verið samþykkt, en með þeim hafi forgangur innstæðna verið festur í sessi, sbr. nú 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki. Í ljósi þessa telja sóknaraðilar að því verði ekki haldið fram að hin nýja löggjöf og innleiðing hennar hafi átt rétt á sér í skjóli neyðarréttar. Hins vegar halda þeir því fram að þær aðgerðir sem íslenska ríkið stofnaði til hafi farið langt út fyrir þau mörk sem réttlætunleg séu á grundvelli nokkurrar neyðar.

Til stuðnings aðalkröfu sinni um að hafna beri kröfu DNB sem forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 byggja sóknaraðilar loks á því að ráðstafanir íslenska ríkisins, sem annars vegar fólust í setningu lagaákvæða um forgang innstæðna, en hins vegar skiptingu bankanna og/eða endurfjármögnun þeirra, séu ógildar, þar sem þær hafi brotið gegn EES-rétti. Í því sambandi vísa þeir sérstaklega til banns 4. og 40. gr. EES-samningsins við hvers kyns mismunun á grundvelli ríkisfangs, sbr. og 16. gr. tilskipunar 2001/24/EB. Jafnframt er því haldið fram að í umræddum ráðstöfunum hafi falist ólögleg ríkisaðstoð samkvæmt 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins, sem innleidd hafi verið án samþykkis ESA.

Komist dómurinn að þeirri niðurstöðu að bæði hafi framsölin verið gild og innstæður eigi forgangsrétt í samræmi við ákvæði hinna nýju laga, styðja

sóknaraðilar 3. og 4. varakröfu sína þeim rökum að forgangsréttur skuli einungis ná til þess hluta af kröfu DNB sem byggir á fjárhæð að hámarki 20.887 evrur fyrir hvern eiganda Icesave reikninganna. Í öðru lagi er á því byggt að forgangsrétturinn eigi ekki að ná til krafna um vexti, sem fallið hafi á kröfuna eftir 6. október 2008.

Að því er fyrra atriðið varðar benda sóknaraðilar á að forgangur á grundvelli neyðarlaganna sé veittur „innstæðum samkvæmt lögum nr. 98/1999“. Lög nr. 98/1999, um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta, varði einungis innstæður upp að lögvörðu marki sem njóti tryggingar. Fram komi einnig í 1. gr. laganna að markmið þeirra sé að veita innstæðueigendum lágmarksvernd við greiðsluþrot banka. Af þeirri ástæðu er því haldið fram að markmið löggjafans hafi aðeins verið að veita þeirri fjárhæð forgang sem nemi hinni tryggðu fjárhæð, þ.e. 20.887 evrum. Samkvæmt því ættu kröfur umfram þá fjárhæð að hafa stöðu almennra krafna. Telja sóknaraðilar að slík túlkun samrýmist lögmætum væntingum þessara innstæðueigenda, enda væru þannig tryggðar endurheimtur þeirrar fjárhæðar sem innstæðueigendur máttu vænta að fá greidda frá Tryggingarsjóði innstæðueigenda og fjárfesta, ef til ógreiðslufærni eins bankanna kæmi. Sá skilningur væri jafnframt í samræmi við þá meginreglu að túlka beri undantekningar þröngt, svo og þá lagaskyldu gjaldþrotaréttar að gæta skuli jafnræðis kröfuhafa.

Til stuðnings þeirri málsástæðu að forgangur nái ekki til vaxta, sem fallið hafi á kröfuna eftir 6. október 2008, vísa sóknaraðilar til þess að samkvæmt lögum nr. 98/1999, sbr. einnig reglugerð nr. 120/2000, um innstæðutryggingar og tryggingarkerfi fyrir fjárfesta, einkum 5. gr., beri að reikna fjárhæð innstæðu miðað við stöðu hennar á þeim degi sem Fjármálaeftirlitið gefi út álit um að fjármálafyrirtæki sé ekki fært að inna af hendi greiðslu á andvirði innstæðu. Fjármálaeftirlitið hafi gefið út það álit 27. október 2008 að 6. október hafi Landsbankanum verið ófært að standa við skuldbindingar vegna innstæðna. Þar sem skyldur Tryggingarsjóðsins hafi orðið virkar þann dag, telja sóknaraðilar að vextir sem síðar hafi fallið til geti ekki talist til tryggðra innstæðna samkvæmt lögum nr. 98/1999.

Sóknaraðilar mótmæla því loks að kostnaður DNB, sem þeir telja til kominn vegna hlutverks DNB sem innstæðutryggingakerfis í Hollandi, verði greiddur úr búi Landsbankans, enda sé hann ekki vegna innheimtu krafna í skilningi 114. gr. laga nr. 21/1991. Því síður geti þeir fallist á að sá kostnaður njóti forgangs sem innstæða á grundvelli 112. gr. laga nr. 21/1991. Um leið hafna þeir túlkun DNB á 114. gr. tilvitnaðra laga og telja hana ekki eiga sér neina stöð.

Til frekari útskýringar á kröfum sínum og málsástæðum leggja sóknaraðilar áherslu á eftirfarandi:

Aðalkrafa þeirra byggir á því að DNB eigi enga lögvarða kröfu í bú Landsbankans. Afstaða þessi byggist einkum og sér í lagi á því að DNB sé ekki réttur aðili að hinum samþykktu kröfum, þar sem bankinn hafi ekki aflað sér löglegrar heimildar á kröfunum og geti þar af leiðandi ekki ráðstafað þeim með kröfulýsingu eða á annan hátt. Þá sé fjárhæð kröfunnar umdeild að öðru leyti, enda hafa hvorki DNB né slitastjórnin lagt fram í málinu nein sönnunargögn um tilvist og fjárhæð hennar.

1. varakrafa þeirra er studd þeim rökum að það hvíli á DNB og slitastjórn Landsbankans að sanna fjárhæð hinnar lýstu og samþykktu kröfu, en þessir aðilar hafi ekki borið slík sönnunargögn fyrir dóminn. Vera kunni þó að dómurinn komist að þeirri niðurstöðu að hluti af framsölum innstæðukrafna til DNB samrýmist hollenskum lögum og framsölin því gild, en önnur framsöl uppfylli ekki lagaskilyrði um gildi þeirra. Því beri dómnum að lækka kröfuna með hliðsjón af gildi framsalanna. Enn fremur hvíli það á DNB og Landsbankanum að sýna fram á fjárhæð hvernar einstakrar innstæðu á viðmiðunardegi, enda dómnum óheimilt að fallast á aðrar kröfur en þær sem sannaðar kunni að verða undir rekstri málsins.

2. varakrafa byggist á því að óheimilt hafi verið, m.a. samkvæmt íslenskri stjórnarskrá og alþjóðlegum skuldbindingum Íslands, að gera þá breytingu á réttshæð krafna á hendur fjármálafyrirtækjum í október 2008 sem lýst sé í svokölluðum neyðarlögum. Þá hafi aðrar tengdar ráðstafanir ríkisins vegna bankhrunsins verið ólöglegar og til þeirra verði ekki sótt réttlætning að lögum á hinn bryttu forgangsröðun krafna. Enda þótt íslenska ríkið eigi ekki aðild að máli þessu telja sóknaraðilar það engu breyta þar sem kröfur DNB og viðurkenning slitastjórnar geti því aðeins hlotið staðfestingu dómsins að þær réttarreglur sem á sé byggt séu gildar að íslenskum stjórnskipunarlögum og samrýmist alþjóðlegum skuldbindingum landsins.

3. varakrafa þeirra byggist á því að komist dómurinn að þeirri niðurstöðu að krafa DNB geti að einhverju leyti notið forgangs samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 þá nái sá forgangur einungis til þess hluta kröfunnar sem tryggður er samkvæmt lögum nr. 98/1999, þ.e. 20.887 evra fyrir hvern innstæðueiganda, en ekki fyrir hvern innstæðureikning. Sóknaraðilar taka fram að þeir séu ekki í aðstöðu til þess að reikna út með nákvæmum hætti þá fjárhæð sem samþykkja ætti þá sem forgangskröfu. Af kröfulýsingu DNB megi hins vegar ráða að fjárhæðin sem bankinn kveðst hafa greitt fyrir hönd hins íslenska tryggingakerfis sé 1.322.292.175,43 evrur, eða 233.771.504.848,02 íslenskar krónur. Telja sóknaraðilar að aðeins sú fjárhæð geti notið forgangs fallist dómurinn á annað borð á að einhver hluti kröfunnar njóti forgangs. Hins vegar áréttar þeir að óheimilt sé að reikna vexti á kröfuna, sem njóta skuli stöðu forgangskröfu, eftir 6. október 2008.

4. varakrafa byggist á sömu sjónarmiðum og síðast voru rakin, þ.e. að fjárhæð þeirra innstæðna sem hugsanlega njóti stöðu forgangskrafna miðist við innstæðuna eins og hún var 6. október 2008, og að óheimilt sé að reikna vexti á kröfuna eftir þann dag, þannig að vextirnir njóti forgangsréttar.

Um lagarök vísa sóknaraðilar til þeirra laga sem tilgreind eru hér að framan. Krafa þeirra um málskostnað byggist á XXI. kafla laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála. Krefjast þeir þess að við ákvörðun málskostnaðar taki dómurinn tillit til þeirra hagsmuna sem hér séu í húfi, vandasemi verksins, tímans sem varið hafi verið í málið og útlagðs kostnaðar, þar á meðal kostnaðar við sérfræðiaðstoð.

2. *Bayerische Landesbank o.fl.* byggja kröfu sína um að dómkröfum varnaraðilans, DNB, verði vísað frá dómi, að öðru leyti en sem lúti að fjárhæðum umfram það sem slitastjórn Landsbankans hafi þegar samþykkt sem forgangskröfu, á sömu rökum og sóknaraðilarnir Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. Efniskröfur þeirra eru einnig að stærstum hluta reistar á sömu

málsástæðum og teflt er fram til stuðnings kröfum hinna síðarnefndu sóknaraðila. Þykir ekki ástæða til að endurtaka þær, enda kvaðst lögmaður þessara sóknaraðila taka undir þær í einu og öllu og gera að sínum við munnlegan flutning málsins. Þess í stað verður hér aðeins gerð grein fyrir helstu málsástæðum þessara sóknaraðila, sem telja má að einhverju leyti aðrar eða frábrugðnar þeim sem áður hefur verið fjallað um.

Sóknaraðilar byggja á því að DNB hafi ekki sýnt fram á að bankinn hafi með gildum hætti fengið framseldar kröfur innstæðueigenda á hendur Landsbankanum eða eignast þær með öðrum hætti. Sérstaklega er bent á að hið hollenska innstæðutryggingakerfi tryggði innstæður yfir hinni tryggðu fjárhæð samkvæmt íslenskum lögum um innstæðutryggingar, þ.e. 20.887 evrum, en þó að hámarki 100.000 evrur fyrir hvern innstæðueiganda. DNB virðist þó byggja kröfu sína á því að bankinn hafi greitt innstæðueigendum fjárhæð að hámarki 100.000 evrur. Hafi bankinn, DNB, þannig ekki aðeins greitt þann hluta innstæðna sem nutu tryggingar samkvæmt hollenska tryggingakerfinu, heldur einnig þann hluta sem heyrði undir íslenska tryggingakerfið. Telja sóknaraðilar algerlega ósannað hvernig DNB hafi eignast þennan hluta kröfunnar, enda virðist þeim sem ekki hafi verið um sanningsbundið framsal að ræða. Þá telja sóknaraðilar að framsölin og innlausn krafanna líti hollenskum lögum, án þess að varnaraðili, DNB, hafi sýnt fram á tilvist eða efni þeirra laga. Loks telja þeir fjárhæð kröfunnar ósannaða. Hvað sem líður niðurstöðu um þann þátt málsins telja þeir að óheimilt sé að samþykkja kröfuna sem forgangskröfu samkvæmt 112. gr. gjaldþrotaskiptalaga, þar sem lagaákvæði um forgang innstæðna fái ekki staðist í ljósi æðri réttarheimilda. Eins og aðrir sóknaraðilar staðhæfa þeir að ríkisvaldið hafi með setningu laga nr. 125/2008, og síðar laga nr. 44/2009, brotið gegn ákvæðum stjórnarskrárinnar um eignarréttarvernd, jafnræði og bann við mismunun, svo og ýmsum ákvæðum EES-réttar og mannréttindasáttmála Evrópu. Leggja þeir sérstaka áherslu á að sú breyting sem gerð var með lögum nr. 125/2008, um forgang innstæðna, hafi verið ófyrirsjáanleg, en um leið hafi hún falið í sér afturvirkni á kostnað sóknaraðila og annarra almennra kröfuhafa, þar sem þeim sé gert að bera tap sem ella hefði fallið á innstæðueigendur eða Tryggingarsjóð innstæðueigenda. Af sömu ástæðu hafi þeim ekki verið kleift að endurskoða samband sitt við Landsbankann á grundvelli hinna nýju laga. Í raun hafi þeir verið sviptir eignum sínum bótalaust.

Við mat á því hvort ákvæði laga nr. 125/2008 og 44/2009 brjóti í bága við grundvallarregluna um jafnræði og bann við mismunun, benda sóknaraðilar á að meta verði hvort kröfur þeirra og varnaraðila teljist sambærilegar í skilningi jafnræðisreglunnar, og þá fyrst og fremst út frá þeirri stöðu sem kröfurnar höfðu fyrir lagasetninguna. Að því leyti telja þeir kröfurnar algerlega sambærilegar, enda hefðu þær þá í báðum tilvikum verið flokkaðar sem almennar kröfur samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991. Einnig verði hér að líta til þess hvort mismunun stefni að lögmaetu markmiði, sem réttlætt verði með vísan til hlutlægra og málefnalegra sjónarmiða. Telja þeir slík skilyrði ekki hafa verið fyrir hendi og benda á að löggjafinn hafi ekki útskýrt markmið lagabreytinganna, hvorki í texta laganna né í undirbúningsgögnum með þeim. Engu að síður fullyrða sóknaraðilar að tilgangur forgangs innstæðna hafi fyrst og fremst verið að forða ríkinu frá greiðsluskyldu, þar sem Tryggingarsjóður innstæðueigenda gat ekki staðið undir greiðslu lágmarkstryggingar, og flytja þannig tap af hruni bankanna frá ríkinu yfir á herðar almennra kröfuhafa. Megi ráða þetta af fyrirbyggjandi gögnum, einkum skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis.

Sóknaraðilar halda því einnig fram að skipting bankanna hafi falið í sér mismunun kröfuhafa og sé af þeim sökum ólögmæt. Reyndar hafi skipting milli gömlu og nýju bankanna ekki verið nefnd í lögnum, né hin mismunandi meðferð innlendra og erlendra kröfuhafa sem af skiptingunni leiði. Ekkert komi þar heldur fram hvaða aðferðir skuli nota við mat á eignum. Ljóst sé hins vegar að með því að flytja vissar eignir og skuldir til Nýja Landsbankans hafi Fjármálaeftirlitið handvalið tiltekna kröfuhafa sem njóti áfram eignarréttinda sinna, á kostnað annarra, þar á meðal sóknaraðila. Byggja sóknaraðilar á því að slík aðgreining kröfuhafa á grundvelli þjóðernis geti hvorki talist málefnaleg né nauðsynleg. Um leið fari hún í bága við óskráða meðalhófsreglu stjórnskipunarréttar, sem sé grundvallaratriði við beitingu 72. gr. og 65. gr. stjórnarskrárinnar og 14. gr. og 1. gr. fyrsta sammingsviðauka mannréttindasáttmála Evrópu. Ofanrituðu til stuðnings vísa sóknaraðilar einnig til 4. mgr. 43. gr. og 45. gr. EES sammingsins, sbr. og 16. gr. tilskipunar nr. 2001/24/EB, en tilskipun þessi hafi að hluta verið innleidd í íslenskan rétt.

Sóknaraðilar mótmæla sérstaklega kröfum varnaraðila, DNB, um vexti og dráttarvexti af kröfunni, svo og kröfu um greiðslu útlagðs kostnaðar, með sömu rökum og sóknaraðilarnir Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl.

Um lagarök er vísað til þeirra ákvæða sem að ofan greinir. Málskostnaðarkrafan er reist á XXI. kafla laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála.

3. Kröfur *Skika ehf., Blomstra ehf., Íslensku útflutningsmiðstöðvarinnar hf., Óttars Yngvasonar og Rakelar Óttarsdóttur* byggjast á því að ákvæði 6. gr. laga nr. 125/2008 frá 7. október 2008 og 6. gr. laga nr. 44/2009 frá 22. apríl 2009 feli í sér stórbrotna eignaupptöku fyrir sóknaraðilana og að þau séu andstæð ákvæðum 72. gr. stjórnarskrárinnar um friðhelgi eignarréttar sem og 1. gr. í fyrsta viðauka við mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994, og ákvæði EES-sammingsins. Ákvæðin séu einnig andstæð jafnréttisreglu 65. gr. stjórnarskrárinnar sem og 14. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Viðurkenning svo stórra almennra kröfuhafa bankans, sem forgangskröfuhafa, feli í sér mismunun kröfuhafa þar sem forgangskröfurnar hirði allar fyrirsjáanlegar eignir búsins. Um leið þurrkist út nánast allar almennar kröfur. Þá telja sóknaraðilar að framangreind lög feli í sér afturvirka lagasetningu, en með setningu þeirra hafi réttarstöðu almennra kröfuhafa bankans verið breytt eftir á þeim til stórtjóns. Slík lagasetning sé andstæð hinni almennt viðurkenndu óskráðu grundvallarreglu réttarríkisins um bann við afturvirkni laga. Þessi meginregla sé grundvöllur þess að réttaröryggi borgaranna geti talist nægilega tryggt.

Sömu sóknaraðilar byggja einnig á því að meðalhófsregla hafi ekki verið virt með setningu laganna nr. 125/2008, og enn síður með setningu laga nr. 44/2009. Að þeirra mati hafi auðveldlega mátt leysa bankavandann, sem upp hafi komið í byrjun október 2008, með því að beita mun vægari úrræðum en gert hafi verið með lögum nr. 125/2008. Í dæmaskyni nefna þeir yfirlýsingu forsætisráðherra frá 6. október 2008, þar sem ráðherrann hafi lýst því yfir að innstæður í íslenskum bönkum og sparisjóðum væru tryggðar, og ef Tryggingarsjóður innstæðueigenda væri ekki nægilega öflugur til að sinna þeim skyldum myndi ríkissjóður gera það. Telja sóknaraðilar að ekki hafi verið sýnt fram á að vægari ráðstafanir hefðu ekki dugað til að leysa vandann. Benda þeir einnig á að í greinargerð með lögum nr.

125/2008 sé ekkert vikið að grundvelli 6. gr. laganna. Sóknaraðilar fullyrða loks að verði ákvæðum umræddra laga um forgangsrétt ekki vikið til hliðar, sem andstæðum stjórnarskrá, sé réttaröryggi viðskipta og fjármála landsmanna úr sögunni um langa framtíð.

Um lagarök vísar sóknaraðili til áðurnefndra lagaákvæða, en einnig til laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála.

4. *Sóknaraðilinn Deutsche Bank Trust Company Americas* byggir kröfu sína á því að sá forgangur sem innstæðum hafi verið veittur með lögum nr. 125/2008 og 44/2009 hafi verið ófyrirsjáanlegur og afturvirkur, en fyrir gildistöku laganna hafi innlán verið flokkuð sem ótryggð eða almenn krafa samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991. Með hinum nýju lögum hafi innstæðueigendum verið veittur forgangur fram yfir aðra ótryggða kröfuhafa. Með því telur sóknaraðili að gróflega hafi verið brotið á réttindum allra ótryggðra kröfuhafa Landsbankans. Í þessu samhengi vísar sóknaraðilinn til framlagðs samnings milli hans og Landsbankans frá 21. júní 2006 um skuldabréfaútgáfu, þar sem fram komi að kröfur samkvæmt skuldabréfunum skuli vera skilyrðislausar, ófrávíkjanlegar og ótryggðar skuldbindingar Landsbankans. Jafnframt sé þar sérstaklega tekið fram að kröfurnar séu jafnsettar innstæðum og öllu öðrum ótryggðum skuldbindingum.

Sóknaraðili telur einnig ljóst að þau ákvæði fyrrnefndra laga, sem mæli fyrir um og breyti forgangsröðun krafna, fari í bága við ákvæði 72. gr. stjórnarskrárinnar og ákvæði 1. gr. 1. viðauka mannréttindasáttmála Evrópu. Verði kröfur DNB gerðar að forgangskröfum dragi það verulega úr líkum á því að sóknaraðili fái eitthvað greitt upp í kröfur sínar. Líklegra sé að ekkert fái greitt upp í kröfur hans. Fyrir liggir því að umrædd lagabreyting muni valda sóknaraðila gríðarlegu tjóni og eignaskerðingu, án þess að bætur komi til, og án þess að séð verði að almenningsþörf eða almannahagsmunir hafi staðið til setningar greindra lagaákvæða. Þá telur sóknaraðilinn ljóst að sú krafa um meðalhóf, sem felist í 72. gr. stjórnarskrárinnar, en komi einnig fram í 12. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993, sé ekki uppfyllt. Lögjafinn hafi því gengið mun lengra en nauðsynlegt geti talist með setningu umræddra laga. Loks er það mat sóknaraðila að slík óhófleg meðferð á kröfuhöfum sem hér um ræði, brjóti gegn meginreglu um jafnræði og banni gegn mismunun, sem kveðið sé á um í 65. gr. stjórnarskrárinnar og 14. gr. mannréttindasáttmálans. Í ljósi ofanritaðs áréttar sóknaraðili þá skoðun sína að umrædd lagasetning standist ekki ákvæði stjórnarskrár og sé ógild af þeim sökum. Kröfum varnaraðila eigi því að skipa í kröfuröð á sama hátt og kröfum sóknaraðila, þ.e. sem almennum kröfum samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991.

Verði umrædd lagasetning að einhverju leyti talin réttlæt看leg, og krafa DNB þar af leiðandi forgangskrafa, telur sóknaraðili ljóst að forgangur innstæðna geti, hvað sem öðru líði, einungis numið fjárhæð er samsvari 20.887 evrum. Í hinum umdeildu lagaákvæðum um forgangsréttinn sé vísað til laga nr. 98/1999, þar sem fram komi að eingöngu séu verndaðar innstæður upp að framangreindri fjárhæð.

Til stuðnings kröfum sínum kveðst sóknaraðili vísa til þeirra lagaákvæða sem að ofan eru rakin. Málskostnaðarkrafa hans byggist á 129. sbr. og 130. gr. laga nr. 91/1991.

5. Aðalkrafa *Landsbanka Guernsey Ltd.* byggist á því að slitastjórn varnaraðila, Landsbanka Íslands hf., hafi verið óheimilt að veita kröfu varnaraðila, DNB, stöðu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl., þar sem ákvæði þessa efnis í lögum nr. 125/2008 brjóti gegn ákvæðum stjórnarskrár, mannréttindasáttmála Evrópu, samningnum um Evrópska efnahagssvæðið, sem og almennum meginreglum stjórnskipunarréttarins um meðalhóf, réttmætar væntingar, afturvirkni og fyrirsjáanleika laga. Leiði það til þess að hafna beri afstöðu slitastjórnar til kröfunnar. Um leið vekur sóknaraðili athygli á þeirri viðurkenndu lögskýringarreglu að túlka beri lög í samræmi við ákvæði stjórnarskrár og að undantekningar frá mannréttindum beri að skýra þröngt.

Sóknaraðilinn vísar í fyrsta lagi til þess að ákvæði neyðarlaganna um forgangsrétt innstæðueigenda brjóti gegn friðhelgi eignarréttarins samkvæmt 72. gr. stjórnarskrárinnar og 1. gr. 1. samningsviðauka við mannréttindasáttmála Evrópu, sem lögfestur hafi verið hér á landi, sbr. lög nr. 62/1994. Með orðinu „eign“ í tilvitnuðum ákvæðum sé ekki aðeins átt við ápreifanlega muni, heldur einnig hvers kyns önnur verðmæt réttindi sem til eigna verði talin, t.d. kröfuréttindi. Fyrir setningu laga nr. 125/2008 hafi sóknaraðilar og aðrir innstæðueigendur tilheyrt hópi almennra kröfuhafa. Með lögnum hafi innstæðueigendum hins vegar verið tryggður forgangsréttur við skipti á búi Landsbankans og þar með tryggð betri staða en sóknaraðilum. Hefðu lögin ekki verið sett og kröfur innstæðueigenda áfram notið rétthæðar samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991 megi ljóst vera að sóknaraðilar, sem og aðrir almennir kröfuhafar, hefðu fengið greitt að hluta upp í kröfur sínar. Samkvæmt nýjustu upplýsingum slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. sé staðan hins vegar sú að einungis verði greitt að hluta upp í forgangskröfur. Ekkert muni því greiðast upp í almennar kröfur. Ljóst sé því að setning laga nr. 125/2008 hafi haft í för með sér að kröfuréttindi annarra almennra kröfuhafa, þ. á m. sóknaraðila, hafi verið gerð að litlu eða engu. Með því telur sóknaraðili sig hafa verið skyldaðan til að láta af hendi öll stjórnarskrárvarin eignarréttindi sín gagnvart varnaraðilanum, Landsbanka Íslands hf., til hagsbóta fyrir innstæðueigendur. Í athugasemdum við frumvarp það er varð að lögum nr. 125/2008 séu engar ástæður eða markmið að baki þessari eignasviptingu tilgreind, auk þess sem þar sé í engu kveðið á um greiðslu bóta til handa þeim sem kunni að verða fyrir eignasviptingunni. Engar bætur hafi því verið greiddar til þeirra sem þurft hafi að þola eignasviptingu, þ.e.a.s. annarra almennra kröfuhafa en innstæðueigenda. Sóknaraðili telur og að umrædd eignaskerðing verði ekki réttlætt með vísan til almenningsþarfarar eða annarra sjónarmiða, auk þess sem lögin hafi gengið mun lengra en nauðsynlegt hafi verið.

Í öðru lagi er á því byggt að umrætt ákvæði neyðarlaganna feli í sér mismunun milli almennra kröfuhafa og brjóti því í bága við jafnræðisreglu 65. gr. stjórnarskrárinnar og 14. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Staða þeirra hafi verið eins fram að gildistöku laganna og hafi því sambærileg tilvik verið meðhöndluð með ólíkum hætti. Við mat á því hvort staða aðila sé sambærileg sé eingöngu hægt að líta til þess hvort kröfur þeirra hafi notið sömu rétthæðar fyrir breytinguna. Einungis í algjörum undantekningartilvikum sé heimilt að gera mun á milli manna, enda byggist mismununin þá á málefnalegum sjónarmiðum eða veigamiklu sjónarmiði sem réttlæti nauðsyn hennar. Engin slík sjónarmið séu fyrir hendi í máli

þessu. Varnaraðilanum, DNB, hafi heldur ekki tekist að sýna fram á að slík réttlætungarsjónarmið hafi verið fyrir hendi. Alla vega telur sóknaraðili ljóst að lagabreytingin hafi gengið mun lengra en nauðsynlegt hafi verið. Komist rétturinn að þeirri niðurstöðu að mismununin hafi verið réttlætunleg, hljóti kostnaður vegna hennar að verða borinn af ríkinu, en ekki almennum kröfuhöfum.

Í þriðja lagi kveðst sóknaraðili vísa til þess að ákvæði neyðarlaganna og ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá 9. október 2008, um flutning innstæðna frá Landsbanka Íslands hf. til Nýja Landsbanka Íslands hf., síðar NBI hf., brjóti gegn 4. og 40. gr. EES samningsins, 2. mgr. 16. gr. tilskipunar nr. 2001/24/EB og óskráðri meginreglu EES-réttar um jafnræði aðila. Hafi þetta bæði falið í sér beina og óbeina mismunun og hafi engar hlutlægar og málefnalegar ástæður legið þar að baki. Þá hafi ekkert eðlilegt samræmi verið milli þess markmiðs sem mismununin virðist hafa stefnt að, og þeirra aðferða sem notaðar hafi verið til að ná því markmiði. Einnig hafi þessar ráðstafanir brotið gegn meginreglu 40. gr. EES samningsins um frjálst flæði fjármagns.

Sóknaraðili byggir einnig á því að hér á landi gildi ólögfest meginregla um lögmætar væntingar aðila, sem m.a. njóti verndar samkvæmt 1. mgr. 72. gr. stjórnarskrárinnar. Regla þessi eigi sér einnig stoð í EES-rétti. Einnig er á því byggt að hér gildi almenn stjórnarskrárvernduð meginregla um bann við afturvirkni. Þegar viðskipti aðila áttu sér stað kveðst sóknaraðili hafa gert ráð fyrir því að litíð væri á innstæðueigendur sem almenna kröfuhafa, sem nytu réttthæðar samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991. Því hafi hann átt lögmætar væntingar til þess að ekki yrðu gerðar grundvallarbreytingar á reglum við slitameðferð fjármálafyrirtækja. Teldust slíkar breytingar heimilar yrðu kröfuhafar að fá tíma til þess að bregðast við og takmarka hugsanlegt tjón sitt. Augljóslega hafi lögunum hins vegar ekki verið ætlað að hafa framvirk áhrif. Þess í stað hafi lögin verið afturvirk og haft áhrif á réttthæð krafna við slitameðferð bankanna. Heldur sóknaraðili því fram að með setningu laganna hafi tilteknum hópi almennra kröfuhafa verið ívilnað með ómálefnalegum hætti. Þegar af þeirri ástæðu hafi afstöðu slitastjórnar um viðurkenningu kröfu DNB sem forgangskröfu skort fullnægjandi lagastoð.

Af hálfu sóknaraðila er enn fremur á því byggt að engar réttlætungarástæður hafi verið fyrir hendi við setningu laga nr. 125/2008, hvorki almenningsþörf né aðrar hlutlægar og málefnalegar ástæður. Þá verði forgangsrétturinn ekki heldur réttlættur með vísan til stjórnskipulegs neyðarréttar, enda sé það algerlega óskilgreint hugtak. Ekki sé að finna í stjórnarskránni neina heimild fyrir beitingu slíks neyðarréttar og hafi stjórnarskrárgjafinn aldrei séð ástæðu til að lögfesta slíkt ákvæði. Þvert á móti hafi stjórnarskrárgjafinn séð ástæðu til að hafna lögfestingu slíks ákvæðis. Forgangsrétturinn verði heldur ekki réttlættur með vísan til 15. gr. mannréttindasáttmálans, um skerðingu réttinda á hættutímum, enda sé skýrlega kveðið á um það í 3. mgr. 15. gr. að samningsaðili sem neyti þess réttar til undansláttar, skuli tilkynna um það til Evrópuráðsins með tilgreindum hætti. Það hafi íslensk stjórnvöld ekki gert.

Sóknaraðili skírskotar loks til þess að hér á landi gildi óskráð en almenn meðalhófsregla við skýringu stjórnarskrárákvæða, einkum við úrlausn dómstóla um það álitæfni hvort lög samrýmist stjórnarskrá. Í því felist m.a. að takmarkanir á eignarréttindum verði að helgast af lögmætu markmiði, að markmiðinu sem að sé stefnt megi ekki ná með öðru og vægara úrræði, auk þess sem gæta verði hófs í

beitingu þess. Sönnunarbyrði um að skilyrðin hafi verið uppfyllt hvíli á þeim sem vilji byggja rétt á efni lagaákvæðis, í þessu tilviki varnaraðila, DNB. Telur sóknaraðili að slík sönnun hafi ekki tekist. Þessu til viðbótar tekur sóknaraðili fram að ótækt sé að íslenska ríkið geti skýlt sér á bak við slæma fjárhagsstöðu ríkissjóðs á þeim tíma sem lög nr. 125/2008 voru sett.

Í umfjöllun um varakröfu sína kveðst sóknaraðili byggja á því að forgangsréttur samkvæmt 6. gr. neyðarlaganna nái einungis til þess að heimilt sé að viðurkenna kröfu DNB að hámarki 20.887 evrur fyrir hverja innstæðu sem kröfulýsingin taki til, enda ábyrgist Tryggingasjóður innstæðueigenda að hámarki þá fjárhæð.

Málkostnaðarkrafa sóknaraðila er reist á 130. gr. laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála.

Málsástæður og lagarök varnaraðila

1. *De Nederlandsche Bank N.V. (DNB)* mótmælir frávisunarkröfu sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Ltd. o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. og vísar til þess að héraðsdómur hafi strax í upphafi ákveðið hvernig aðild að málinu skyldi háttáð. Því sé krafan of seint fram komin. Þess utan telur varnaraðili að eigandi þeirrar kröfur sem ágreiningur lúti að eigi alltaf rétt til aðildar að slíkum ágreiningi.

Að því er efnisþátt málsins varðar þykir eðlilegt, samhengisins vegna, að gera fyrst grein fyrir málsástæðum þessa varnaraðila að baki þeim kröfum, sem hann krefst að Landsbanki Íslands hf. samþykki sem forgangskröfur við slitameðferð bankans. Að því búnu verður fjallað um þær málsásæður sem lúta að kröfum sóknaraðila um að kröfu varnaraðila verði alfarið hafnað, annars vegar á grundvelli þess að hann eigi enga kröfu á hendur Landsbanka Íslands hf., þar eð framsöl innstæðueigenda Icesave reikninga séu ógild, en hins vegar á þeim grundvelli að lögleiðing ákvæða um forgang innstæðna hafi farið í bága við ákvæði æðri réttarheimilda.

Varnaraðili tekur í upphafi fram að enginn ágreiningur sé á milli hans og Landsbanka Íslands hf. um höfuðstólsfjárhæð kröfunnar, innlausn hennar eða framsal frá innstæðueigendum í Hollandi, né um forgang kröfunnar við slit Landsbanka Íslands hf. Hins vegar greini aðila á um vaxtaviðmið og kostnað, en slitastjórn Landsbanka Íslands hf. hafi hafnað kröfu varnaraðila um dráttarvexti á grundvelli íslenskra og hollenskra laga. Þess í stað hafi slitastjórnin samþykkt að krafan bæri samningsvexti samkvæmt skilmálum Icesave reikninganna. Þá hafi slitastjórn alfarið hafnað kröfu um greiðslu áfallins kostnaðar.

Við munnlegan flutning málsins lýsti lögmaður varnaraðila, DNB, því yfir að fallist væri á sjónarmið Landsbanka Íslands hf. um útreikning vaxta í aðal- og varakröfu. Því breyttist vaxtakrafa hans þannig að einn dagur dragist frá hverjum vaxtadegi. Engu að síður kvaðst varnaraðili ósammála röksemdum Landsbanka Íslands hf. fyrir því að hafna aðalkröfu hans um dráttarvexti af höfuðstól kröfunnar samkvæmt íslenskum vaxtalögum. Telur hann að líta verði til þess að útibú Landsbankans í Hollandi hafi ekki verið sérstakur lögaðili, heldur útibú íslensks lögaðila í slitameðferð samkvæmt ákvæðum íslenskra laga. Sé því eðlilegt að

ákvæði íslenskra laga gildi um greiðslu vaxta af kröfunni. Byggi varnaraðili kröfu sína á 1. mgr. 6. gr. vaxtalaga, sbr. 5. gr., en samkvæmt 1. gr. sömu laga gildi ákvæði laganna um vexti af peningakröfum á sviði fjármunaréttar. Krafa varnaraðila sé peningakrafa á sviði fjármunaréttar og skipti þar engu þótt krafan sé til komin vegna innstæðu í erlendri mynt á reikningi í Hollandi. Í þessu sambandi bendir varnaraðili á að samkvæmt 5. gr. vaxtalaga sé heimilt að krefja skuldara um dráttarvexti af ógreiddri peningakröfu frá og með gjalddaga fram að greiðsludegi, og samkvæmt 1. mgr. 9. gr. laga um innstæðutryggingar verði greiðsluskylda tryggingarsjóðs virk þegar viðkomandi fjármálafyrirtæki er ekki fært um að inna greiðslu á innstæðu af hendi. Landsbanki Íslands hf. hafi í þessu tilviki sjálfur gert grein fyrir því að krafan væri fallin í gjalddaga þegar hann lýsti því yfir á vefsíðu sinni 8. október 2008 að hann gæti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Sama dag hafi tilkynning þessa efnis verið birt í hollenskum dagblöðum, og tveimur dögum síðar send innstæðueigendum með tölvupósti. Umræddar tilkynningar hafi skýrlega gefið til kynna að Landsbanki Íslands hf. myndi ekki standa við skuldbindingar sínar gagnvart innstæðueigendum. Af því sé ljóst að krafan hafi fallið í gjalddaga á sama tíma og tilkynningin var birt. Af þeirri ástæðu geri varnaraðili kröfu um dráttarvexti einum degi frá innlausnardegi kröfunnar til og með 22. apríl 2009.

Varakrafa varnaraðila um lögboðna hollenska vanskilavexti er studd þeim rökum að samkvæmt 1. mgr. greinar 6:119 hollensku einkamálalaganna reiknist vanskilavextir frá upphafi vanskila, en samkvæmt grein 6:83 í sömu lögum teljist upphaf vanskila frá þeim tímapunkti er kröfuhafi hafi fengið tilkynningu frá skuldara um að hann muni ekki geta staðið við skuldbindingar sínar. Jafnframt segi í c-lið sömu greinar að vanefndir hefjist án formlegrar tilkynningar um gjaldfellingu þegar „kröfuhafi verður að álykta frá samskiptum við skuldara að sá síðarnefndi muni ekki efna skuldina“. Telur varnaraðili engan vafa leika á því að áðurnefndar tilkynningar Landsbanka Íslands hf. um að bankinn gæti ekki staðið við skuldbindingar sínar hafi þau réttaráhrif að telja beri upphaf vanskila frá 8. október 2008. Til staðfestingar ofangreindum skilningi sínum vísar varnaraðili einnig til lögfræðialits prófessors Jako J. van Hees, sem er meðal gagna málsins. Þá tekur varnaraðili fram að vanskilavextir samkvæmt grein 6:119 hafi verið 6% á því tímabili sem hér um ræði.

Fallist dómurinn hvorki á kröfu um íslenska né hollenska vanskilavexti krefst varnaraðili þess að staðfest verði ákvörðun slitastjórnar um að samþykkja umsamda vexti samkvæmt Icesave skilmálum um innlánsreikninga Landsbanka Íslands hf. í Hollandi. Í kröfulýsingu hafi verið miðað við 5,1497% vaxtafót, sem gilt hafi 7. október 2008, og hafi slitastjórn fallist á þá kröfu.

Varnaraðili telur ótvírætt að hann eigi rétt á því að fá endurgreiddan kostnað sinn, sem fallið hafi til fram að 22. apríl 2009, og að sú krafa fylgi sama forgangi og höfuðstóll kröfunnar. Hafi réttur kröfuhafa til að fá greiddan kostnað tengdan innheimtu kröfu sinnar ávallt verið viðurkenndur í íslenskri framkvæmd. Skýr ákvæði hollenskra laga mæli einnig fyrir um hið sama. Að því er íslenska réttarframkvæmd varðar bendir varnaraðili á að löng hefð sé fyrir því að slíkar kröfu njóti sama forgangs og krafa viðkomandi kröfuhafa. Sé það og í samræmi við gagnályktun frá 1. tl. 114. gr. laga nr. 21/1991, þar sem fram komi að krafa vegna kostnaðar eftir að bú sé tekið til gjaldþrotaskipta teljist til eftirstæðra krafna. Því verði að telja að krafa um kostnað sem fallið hafi til fyrir það tímamark njóti sömu stöðu í réttindaröð og krafan sjálf. Krafan sé sundurliðuð og ítarlega rökstudd, og

fullyrðir varnaraðili að allur kostnaðurinn hafi verið nauðsynlegur til að hann gæti sinnt lögboðnu hlutverki sínu.

Verði hins vegar talið að hollensk lög eigi að gilda um þennan kröfulið telur varnaraðili það einnig leiða til þess að dóminum beri að fallast á kröfuna. Því til stuðnings vísar hann til greina 6:74 og 6:81, sbr. og 2. mgr. greinar 6:96 í hollensku einkamálalögunum. Jafnframt kveðst hann vísa til ofangreinds álits prófessors Jako J. van Hees, sem staðfesti skilning varnaraðila að þessu leyti.

Varnaraðili mótmælir alfarið málsástæðum og lagarökum sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Ltd. o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. þess efnis að innlausn og framsöl til hans á réttindum hollenskra innstæðueigenda séu að hluta ógild, svo og að ekki sé unnt að staðreyna þá fjárhæð sem varnaraðili geri kröfu um.

Að því er fyrra atriðið áhræfir byggir varnaraðili á því að grein 3:261 í hollensku lögunum um fjármálaeftirlit taki til allra greiðslna sem varnaraðili hafi innt af hendi, bæði vegna hollenska innstæðutryggingakerfisins og þess íslenska. Því sé staðhæfing sóknaraðila, um að grein þessi nái ekki til þeirrar fjárhæðar sem skyldi njóta verndar íslenska tryggingarsjóðsins, röng. Minnt sé á að Landsbanki Íslands hf. hafi valið að gerast aðili að hollenska tryggingakerfinu og bæta þannig við þá tryggingu sem innstæðueigendur hafi notið samkvæmt því íslenska. Þar af leiðandi gildi grein 3:261 ljóslega um kröfur sem tengist viðbótargreiðslunum á grundvelli hollenska innstæðutryggingakerfisins, þ.e. kröfur innstæðueigenda umfram 20.887 evrur. Íslenski innstæðutryggingarsjóðurinn hafi hins vegar ekki haft bolmagn til að standa undir bótagreiðslum til hollenskra innstæðueigenda upp að 20.887 evrum. Af þeim sökum hafi hollenska ríkið, með konunglegri tilskipun frá 4. desember 2008, samþykkt að fjármagna greiðslur íslenska tryggingarsjóðsins og greiða innstæðueigendum þá fjárhæð sem þeir áttu rétt á. Í kjölfarið hafi Seðlabanki Hollands (DNB), í samræmi við áður nefnda grein 3:261, tekið yfir og eignast kröfur innstæðueigenda á hendur Landsbanka Íslands hf. Sú grein ákvarði og að hvaða marki varnaraðila sé heimilt að endurkrefja Landsbanka Íslands hf. um greiðsluna. Byggir varnaraðili á því að hollensk lög gildi um þetta atriði, sbr. 3. gr. laga um lagaskil á sviði samningaréttar nr. 43/2000.

Varnaraðili byggir einnig á því að innlausn krafna samkvæmt grein 3:261 í hollensku lögunum um fjármálaeftirlit sé í samræmi við 13. gr. Rómarsamningsins, um lagaskil á sviði samningaréttar, og 11. gr. tilskipunar um innstæðutryggingar nr. 94/19/EB. Loks bendir hann á að í kröfulýsingarformi, sem hver og einn innstæðueigandi hafi fyllt út, hafi verið upplýst um innlausnina og tekið fram að um hana gildi 3. mgr. greinar 3:261 í hollenskum lögum um fjármálaeftirlit.

Varnaraðili mótmælir sem rangri þeirri staðhæfingu sömu sóknaraðila að framsölin séu ógild þar sem skilmálar um Icesave reikningana hafi annað hvort falið í sér almennt bann við framsali, eða bann við framsali án heimildar Landsbanka Íslands hf. Leggur varnaraðili áherslu á að innstæðueigendur hafi framselt kröfur sínar til varnaraðila með skjali í kröfulýsingarforminu, og hafi hver reikningseigandi skrifað undir skjalið og skilað því til varnaraðila. Hafi það verið forsenda fyrir greiðslu bóta frá varnaraðila.

Að dómi varnaraðila ber að líta til hollenskra laga þegar meta skal gildi framsals krafna hollensku innstæðueigendanna til varnaraðila og framseljanleika slíkra krafna. Því til stuðnings vísar hann til Rómarsamningsins og 12. gr. laga um lagaskil á sviði samningaréttar nr. 43/2000, en einnig til 15. gr. skilmála Icesave reikninganna. Telur hann að uppfyllt séu öll skilyrði fyrir gildu framsali samkvæmt hollenskum lögum og vísar í því efni til greina 3:84 og 3:94 í hollensku einkamálalögnum. Jafnframt bendir hann á að Landsbanka Íslands hf. hafi bréflega verið tilkynnt um framsölin.

Telji dómurinn að íslensk lög gildi um framsalið byggir varnaraðili enn fremur á því að uppfyllt hafi verið öll skilyrði íslensks kröfuréttar fyrir gildu framsali.

Varnaraðili mótmælir loks þeirri fullyrðingu sömu sóknaraðila að ekki sé hægt með nákvæmum hætti að staðreyna þá fjárhæð sem varnaraðili geri kröfu um. Í því sambandi bendir hann á að enginn ágreiningur sé á milli varnaraðila og slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. um höfuðstól kröfunnar. Slitastjórnin, ásamt sérfræðingum á hennar vegum, hafi staðreynt allar fjárhæðir með því að bera saman yfirlit um greiðslur frá varnaraðila við gögn Landsbankans um stöðu hvers innlánsreiknings. Með vísan til hlutverks og valdsviðs slitastjórnar samkvæmt lögum um fjármálafyrirtæki og gjaldþrotaskiptalögum byggir varnaraðili á því að sóknaraðilar hafi alla sönnunarbyrði fyrir því að fjárhæð höfuðstóls kröfu varnaraðila sé röng. Hafi slík sönnun ekki tekist.

Af hálfu varnaraðila er vakin athygli á því að meðal krafna sem hann hafi fengið framseldar frá hollenskum innstæðueigendum hafi verið 26 kröfur vegna svokallaðra heildsöluinnlána. Í tilefni af hugleiðingum sóknaraðila um að heildsöluinnlán séu ekki innstæður í skilningi neyðarlaganna tekur varnaraðili fram að slitastjórn hafi þegar samþykkt þær kröfur sem forgangskröfur. Því beri sóknaraðilar sönnunarbyrði fyrir því að slíkar kröfur séu ekki innstæður. Sú sönnun hafi hins vegar ekki tekist. Engu að síður þyki varnaraðila ástæða til að benda á að lög um innstæðutryggingar geri engan greinarmun á smásöluinnlánnum og heildsöluinnlánnum. Því sé engin lagastoð fyrir því að undanþiggja heildsöluinnlán forgangsvernd neyðarlaganna.

Að því er lýtur að kröfum allra sóknaraðila, þess efnis að afstöðu slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. um viðurkenningu á kröfu varnaraðila verði hrundið, byggir varnaraðili málatilbúnað sinn á því að lög nr. 125/2008, lög nr. 161/2002 og lög nr. 44/2009 séu stjórnskipulega gild lög sem byggja verði á við slit Landsbanka Íslands hf. Lögin brjóti ekki í bága við 72. og 65. gr. stjórnarskrárinnar né samsvarandi ákvæði í mannréttindasáttmála Evrópu eða meginreglur EES-samningsins. Kæmist dómurinn að þeirri niðurstöðu að með setningu laganna hafi verið brotið á einhverjum stjórnarskrárvörðum réttindum sóknaraðila yrðu þeir að sækja hugsanlegar kröfur sínar á hendur íslenska ríkinu. Að dómi varnaraðila sé hins vegar óeðlilegt að fjalla um gildi neyðarlaganna í ágreiningsmáli samkvæmt 171. gr. gjaldþrotaskiptalaga, þar sem íslenska ríkið eigi ekki aðild. Þá sé og ljóst að enga þýðingu hafi varðandi niðurstöðu í þessu máli að fjalla um gildi annarra ráðstafana sem íslenska ríkið hafi gripið til vegna efnahagskreppunnar í heild sinni en þeirra er lúti að forgangi innstæðna.

Varnaraðili heldur því fram að neyðarlögin kveði hvorki á um að þau eigi að virka með afturvirkum hætti né geri þau það í raun, enda fjalli þau eingöngu um forgangsrétt fyrir framtíðarkröfur í gjaldþrotaskiptum eða slitameðferð sem eigi sér stað eftir setningu þeirra. Gætu lögin aðeins talist afturvirk fælu þau í sér reglur um hvernig ætti að skipta eignum við gjaldþrotaskipti sem hefðu átt sér stað fyrir lögfestingu þeirra. Um slíkt sé ekki að ræða í máli þessu því slitameðferð Landsbankans hafi hafist þegar slitastjórn hans hafi verið skipuð hinn 29. apríl 2009, en gildistaka neyðarlaganna hafi átt sér stað hinn 7. október 2008. Sé því ljóst að engu skipti í þessu tilliti sú staðhæfing hluta sóknaraðila að þegar hefði verið stofnað til kröfuréttinda þeirra þegar neyðarlögin voru sett, auk þess sem ekkert liggja fyrir um að sú staðhæfing sé rétt. Einnig liggja fyrir að ákvæði neyðarlaganna um forgang innstæðna hafi almennt gildi til frambúðar og miðist því ekki við einstök tilvik. Hafi lögin verið sett með það í huga að Fjármálaeftirlitið gæti beitt þeim ef það teldi þörf á því í framtíðinni. Þá mótmælir varnaraðili sem ósannaðri þeirri staðhæfingu sóknaraðila að þeir hafi afhent Landsbanka Íslands hf. fjármuni á grundvelli væntinga um að kröfur þeirra nytu sambærilegrar stöðu og kröfur innstæðueigenda.

Að því gefnu að lýstar kröfur sóknaraðila hafi verið staðfestar í samræmi við lög kveðst varnaraðili geta fallist á að sóknaraðilar kunni e.t.v. að njóta eignarréttinda sem þeim sé heimilt að byggja á í samræmi við þá skilmála sem um viðskiptin hafi gilt. Þessi réttur hafi hins vegar orðið að rétti til að lýsa kröfu í slitabú Landsbanka Íslands hf. við greiðsluþrot hans. Sóknaraðilar hafi hins vegar aldrei átt kröfu til að öðlast greiðslu á ákveðinni fjárhæð ef til greiðsluþrots kæmi. Þeir hafi einungis getað haft réttmætar væntingar til þess að kröfur þeirra yrðu meðhöndlaðar í samræmi við lög eins og þau væru á þeim tíma sem slitameðferð bankans hæfist. Með neyðarlögunum hafi engar breytingar verið gerðar á stöðu krafna sóknaraðila sem almennra krafna við slitameðferð heldur hafi þau einungis breytt stöðu krafna innstæðueigenda í réttindaröð. Sóknaraðilar hafi ekki verið sviptir eignarrétti sínum yfir kröfum sínum né hafi réttindi þeirra breyst. Þá hafi sóknaraðilar ekki sannað að verðmæti réttar þeirra til að lýsa kröfu við slitameðferðina hafi skaðast við setningu neyðarlaganna. Hafi slík verðmætarýrnun orðið sé hún í engu frábrugðin verðrýrnun sem hljótist af hækkun skatta eða annarra aðgerða stjórnvalda, sem kunni að leiða til aukinna réttinda fyrir tiltekna aðila eða hópa. Sé í þessu sambandi og bent á að ekki liggja ljóst fyrir hvort sóknaraðilar hafi allir keypt kröfur sínar fyrir hrun eða eftir og þá hvort þeir hafi orðið fyrir einhverju tapi.

Varnaraðili telur að sú staðhæfing sóknaraðila að ákvæði neyðarlaganna um að gera innstæður að forgangskröfum feli í raun í sér eignarnám sé augljóslega á misskilningi byggð, þar sem þessi lagaákvæði uppfylli ekki þau skilyrði sem dómstólar hafi hingað til talið einkenna eignarnám. Skipti þar mestu að lögin taki hvorki til tilgreindra eigna né stofni þau til eignarheimilda öðrum til handa, heldur veiti þau kröfum af sama tagi, innstæðukröfum, betri rétt en þær höfðu áður. Komist dómstóllinn hins vegar að þeirri ólíklegu niðurstöðu að um eignarnám hafi verið að ræða þá myndi slíkt ekki leiða til ógildingar neyðarlaganna heldur einungis veita sóknaraðilum mögulegan rétt til bóta úr hendi íslenska ríkisins.

Af hálfu varnaraðila er mótmælt þeirri staðhæfingu sóknaraðila að ekkert lögmætt markmið hafi verið fyrir hendi með setningu ákvæðisins í 6. gr.

neyðarlaganna. Til grundvallar hafi legið almennar og efnislegar ástæður um að bjarga íslensku fjármála- og greiðslukerfi í neyðarástandi. Gefi lögskýringargögn skýrlega til kynna að tilgangurinn með lagabreytingunni hafi verið að byggja upp traust, tryggja almannaotryggi og bjarga verðmætum. Hafi þessar aðgerðir stuðlað að því að forða íslenska ríkinu frá greiðsluþroti. Tvímælalaust sé að beiting forgangsréttar til innstæðueigenda hafi verið nauðsynlegur og ómissandi þáttur í aðgerðum ríkisins sem miðuðu að því að tryggja stöðugleika og koma í veg fyrir eða stöðva áhlaup á bankana og greiðsluþrot þeirra. Í þessu tilliti hafi innstæðueigendur verið í allt annarri stöðu en lánveitendur. Þannig séu lánveitendur í þeirri stöðu að þeir geti við gerð lánasamnings tryggt sig fyrir mögulegu greiðsluþroti, t.d. með því að taka veð. Innstæðueigendur líti hins vegar á innstæður sínar sem eignir sínar og valdi það því varanlegum skaða fyrir grundvöll bankastarfsemi ef fólk og fyrirtæki treysti ekki bönkum fyrir sparifé sínu. Því hafi verið nauðsynlegt að sparifjáreigendur gætu treyst því að innstæður þeirra væru eins tryggar og unnt væri. Hafi erlendir innstæðueigendur skipt þar allt eins miklu máli og innlendir, og jafnvel meira máli hvað varði lausafjárstöðu bankanna. Nauðsynlegt hafi því verið að tryggja erlendum innstæðum sama forgangsrétt og innlendum.

Að dómi varnaraðila stenst ekki sú staðhæfing sóknaraðila að önnur og vægari úrræði en þau að veita innstæðum forgang hafi verið fyrir hendi, sem betur hefðu nýst til þess að koma í veg fyrir fall allra bankanna og tryggja hagsmuni ríkisins. Hvað þetta varði bendi varnaraðili annars vegar á að dómstóllinn hafi ekki heimild til að kveða á um þetta á þessum tímapunkti, og hins vegar hafi ekkert þeirra úrræða sem sóknaraðilar bendi á í greinargerðum sínum verið augljóslega áhrifarík leið til þess að ná þeim markmiðum sem íslenska ríkið hafi stefnt að á þeim tíma. Þá standist ekki sú málsástæða sóknaraðila að umrædd breyting á forgangs röðun krafna hafi brotið gegn réttmætum væntingum þeirra. Megi í því sambandi nefna að lög og reglur varðandi gjaldþrotaskipti og fjármálafyrirtæki séu í sífelldri endurskoðun og að strax á árinu 2006 hafi stjórnvöld varað við því að í vændum væri endurskoðun á regluverki um fjármálafyrirtæki og innstæður. Þá sé ljóst að réttindaröð við skipti á þrotabúum hafi áður verið breytt og hafi engum dottið í hug að sú breyting fæli í sér skerðingu á eignarréttindum eða brot gegn réttmætum væntingum, þrátt fyrir að breytingin hafi án efa haft neikvæð fjárhagsleg áhrif á marga kröfuhafa. Ávallt hafi þó verið við það miðað að breytingarnar tækju til viðskipta sem gerð hefðu verið fyrir gildistöku laganna.

Varðandi þá málsástæðu sóknaraðila að veiting forgangsréttar innstæðna brjóti gegn jafnræðisákvæðum 65. gr. stjórnarskrárinnar, 14. gr. mannréttindasáttmála Evrópu og 26. gr. samningsins um borgaraleg og stjórnmalaleg réttindi bendir varnaraðili á að sambærileg sjónarmið gildi við greiningu mála samkvæmt öllum þessum þremur ákvæðum. Framangreind staðhæfing sóknaraðila sé á því byggð að einn hópur almennra kröfuhafa, innstæðueigendur, hafi verið færðir í stöðu forgangskröfuhafa á kostnað annarra almennra kröfuhafa. Þetta standist hins vegar engan veginn því algjört grundvallarskilyrði fyrir beitingu jafnræðisreglunnar sé að tilvik sem borin séu saman séu í raun sambærileg. Því fari fjarri að allar almennar kröfur séu sambærilegar. Þannig sé ljóst að kröfur sóknaraðila og innstæðukrafa varnaraðila séu byggðar á ólíkum grundvelli. Krafa varnaraðila sé vegna innstæðna en kröfur sóknaraðila ekki. Að því leyti byggji aðilar kröfur sínar á ólíkum grundvelli og þar liggi jafnframt munurinn. Grundvallarmunur sé einnig á möguleikum lánardrottna,

eins og sóknaraðila annars vegar og innstæðueigenda hins vegar, til að tryggja hagsmuni sína við sammingsgerð, meðal annars hvað varði tryggingar fyrir endurgreiðslum. Innstæðueigendur verði þannig að leggja allt sitt traust á gjaldfærni bankans. Þessi aðstöðumunur endurspeglar m.a. í ábyrgð íslenska ríkisins á innstæðuskuldbindingum Tryggingarsjóðs og útskýri um leið þær ráðstafanir sem nauðsynlegt hafi verið að grípa til með neyðarlögunum. Almennu traust innstæðueigenda til starfsemi þeirra banka sem þeir hafi treyst fyrir sparifé sínu sé algjört grundvallarskilyrði fyrir stöðugleika bankakerfisins og fjármálakerfisins í heild. Sjónarmið þessi hafi og verið staðfest af ESA í bráðabirgðaniðurstöðu stofnunarinnar um neyðarlögin.

Varnaraðili sér ástæðu til að mótmæla þeirri málsástæðu sóknaraðila að neyðarréttur hafi ekki réttlætt það að innstæðum hafi verið veittur forgangsréttur. Þvert á móti heldur hann því fram að tilgangur neyðarlaganna hafi verið að bregðast við neyðarástandi sem ríkti hér á landi og því réttlætist ákvæði laganna af stjórnskipulegum neyðarrétti. Hann mótmælir því einnig að gildissvið stjórnskipulegs neyðarréttar takmarkist við stríðsástand, eins og sóknaraðilar haldi fram, og telur þá fullyrðingu ekki eiga við rök að styðjast.

Varnaraðilinn kveðst hafna þeirri málsástæðu sóknaraðila að forgangsréttur innstæðna þrjóti í bága við ákvæði 4. gr. og 40. gr. EES sammingsins um bann við mismunun. Einungis 40. gr. sammingsins eigi hér við en það sé sérákvæði um bann við mismunun þegar um ræði flutning fjármagns í eigu þeirra sem búsettir séu í aðildarríkjum EES sammingsins. Hið almenna ákvæði 4. gr. um bann við mismunun á grundvelli ríkisfangs geti einungis átt við ef sértæk ákvæði sammingsins gildi ekki. Samkvæmt 6. og 9. gr. neyðarlaganna sé öllum innstæðum samkvæmt lögum um innstæðutryggingar veittur forgangur. Enginn greinarmunur sé þar gerður á þjóðerni, búsetu eða því hvar féð sé notað til fjárfestingar, enda hafi sóknaraðilar ekki bent á neina slíka mismunun. Þá sé fjarri lagi að umræddur forgangsréttur bitni meira á erlendum aðilum en innlendum. Hins vegar hafi innstæður erlendra aðila numið mun hærri fjárhæðum en innstæður innlendra aðila. Komist dómurinn hins vegar að þeirri ólíklegu niðurstöðu að í forganginum felist mismunun verði hún í öllu falli réttlætt þar sem markmiðið með forgangi hafi verið lögmætt og aðferðirnar við að ná markmiðinu hafi verið viðeigandi og nauðsynlegar, en einnig hafi verið gengið eins skammt og unnt hafi verið. Sé í þessu sambandi vísað til undantekningarákvæðis 4. mgr. 43. gr. EES-sammingsins.

Vegna tilvísunar sóknaraðilanna Bayerische Landesbank o.fl. til 12. og 16. liðar í formála tilskipunar nr. 2001/24/EB, um endurskipulagningu og slit lánastofnana, byggir varnaraðili á því að eftir sem áður sé ljóst að í h-lið 10. gr. tilskipunarinnar sé kveðið á um að lög heimaríkis skuli m.a. ákvarða „forgangsröðun fjárfrafna“. Sé það og svo að bæði í íslenskum rétti og í löggjöf flestra annarra ríkja Vestur-Evrópu sé kveðið á um forgangsröðun fjárfrafna við slitameðferð þrátt fyrir meginregluna um jafnræði kröfuhafa. Ákvæðin um forgang innstæðna hafi almennt gildi og eigi einmitt við um alla í sömu stöðu. Með gildistöku laga nr. 44/2009 hafi þeim og verið veitt gildi til frambúðar. Varnaraðili bendir loks á að EES samningurinn hafi einungis stöðu almennra laga hér á landi og sé ekki heimilt að víkja til hliðar ákvæðum í nýrri sérlögum á þeim grundvelli að þau fari í bága við samninginn. Væri um slíkt að ræða takmarkist úrræði sóknaraðila við skaðabætur frá íslenska ríkinu.

Varnaraðili mótmælir loks málsástæðum sóknaraðila er lúta að því að þær ráðstafanir íslenska ríkisins vegna bankahrunsins sem þeir nefni „aðgerðarpakka“ feli í sér ólöglega ríkisaðstoð í skilningi 1. mgr. 61. gr. EES samningsins. Telur varnaraðili að úr slíku álitaefni verði ekki skorið í ágreiningsmáli samkvæmt 171. gr. gjaldþrotaskiptalaga, en bendir á að vandséð sé hvernig meint ríkisaðstoð geti verið til þess fallin að ógilda aðgerðir ríkisins, eins og haldið sé fram af hálfu sóknaraðila.

Í tilefni af þeirri málsástæðu sóknaraðila að innstæður samkvæmt lögum um innstæðutryggingar nr. 98/1999 séu aðeins tryggðar að 20.887 evrum, leggur varnaraðili áherslu á að sóknaraðilar leggi hér aðra merkingu í texta laganna en beinlínis sé þar kveðið á um. Líti þeir þannig bæði fram hjá 1. mgr. 9. gr. og 1. mgr. 10. gr. laganna, en þar komi skýrlega fram að skylda Tryggingarsjóðs innstæðueigenda til greiðslu sé ekki bundin við 20.887 evrur. Þvert á móti segi þar að sjóðnum sé skylt að greiða heildarfjárhæð tryggðra innstæðna og tilgreina varnaraðilar dæmi þess að greiðslur úr sjóðnum hafi ekki takmarkast við lágmarksfjárhæðina. Þá bendi athugasemdir með frumvarpi til laganna ótvírætt til þess að tilgangur löggjafans hafi verið að tryggja innstæðueigendum greiðslu allra innstæðna sinna, en ekki aðeins að 20.887 evrum.

Að endingu mótmælir varnaraðili þeirri málsástæðu sumra sóknaraðila að forgangurinn nái ekki til vaxtakröfu hans. Bendir varnaraðili á að Hæstiréttur hafi ítrekað staðfest að vextir af forgangskröfu njóti sömu stöðu og krafan sem þeir reiknast af. Hafi sóknaraðilar ekki fært fram nein rök fyrir þeirri skoðun sinni að víkja eigi frá þeirri reglu í máli þessu.

2. *Landsbanki Íslands hf.* leggur áherslu á að ágreiningur í máli þessu milli slitastjórnar bankans og DNB lúti aðeins að fjárhæð vaxta og kröfu DNB um greiðslu kostnaðar. Hins vegar sé í málinu ágreiningur milli DNB og sóknaraðila um fjárhæð þeirrar kröfu sem slitastjórnin hafi samþykkt, svo og um tilvist kröfunnar og gildi framsala innstæðueigenda til DNB. Aðild slitastjórnar að málinu lúti að því að skýra fyrir dóminum nánar en fram komi í framlögðum gögnum hvernig réttmæti kröfunnar hafi verið sannreynt. Eins og málið sé vaxið, og að teknu tilliti til þeirrar sannprófunar á réttmæti kröfunnar sem átt hafi sér stað, telur varnaraðili, Landsbanki Íslands hf., að á sóknaraðilum hvíli sönnunarbyrði um að sýna fram á að afstaða slitastjórnar hafi verið röng. Varnaraðilinn tekur einnig fram að afstaða slitastjórnar til viðurkenningar krafna hafi lagalega þýðingu við rekstur ágreiningsmáls um þær fyrir dómi, enda þurfi sá sem ekki felli sig við þá afstöðu að fá henni hnekkt þar. Af lögbundnu valdi slitastjórnar leiði einnig að þeir aðilar sem mótmæli afstöðu hennar, hvort sem um er að ræða viðurkenningu kröfu eða höfnun, þurfi að sýna fram á þau atvik og lagaatriði sem leiða eigi til þess að dómur eigi að fallast á að breyta þeirri afstöðu. Því telur varnaraðili að málsástæður umræddra sóknaraðila, þess efnis að niðurstaða slitastjórnar um réttmæti krafna DNB hafi ekkert gildi við meðferð ágreinings um þær fyrir dómi, eigi sér ekki lagastoð.

Krafa slitastjórnar Landsbanka Íslands hf., um að staðfest verði afstaða hennar um viðurkenningu á kröfu DNB, byggist á því að um innstæðukröfur sé að ræða, sem lagðar hafi verið inn í útibúi Landsbankans í Hollandi. Þar sem bankinn sé í slitameðferð gildi um þá meðferð íslensk lög samkvæmt 2. mgr. 99. gr. laga um

fjármálafyrirtæki nr. 161/2002, sbr. 9. gr. laga 130/2004, en með þeim lögum hafi verið innleidd tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 2001/24/EB frá 4. apríl 2001, um fjárhagslega endurskipulagningu og slit lánastofnana. Ákvæðið sé í samræmi við 10. gr. tilskipunarinnar. Þegar slitastjórn tók afstöðu til kröfu DNB hafi hins vegar verið gengið út frá því að hollensk lög giltu um kröfuna að efni til, enda sé um einkaréttarlega samningsskuldbindingu að ræða í skilningi laga nr. 43/2000, um lagaskil á sviði samningaréttar. Í skilmálum Landsbankans, er gildi um innstæðurnar, segi að hollensk lög skuli gilda um samningsskuldbindinguna. Upphaflegir samningsaðilar hafi því samið um að sú löggjöf skyldi gilda í skilningi 3. gr. laga nr. 43/2000. Verði talið að skilmálarnir hafi ekki falið í sér samning um lagaval, leggur varnaraðili áherslu á að innstæður í útibúi bankans í Hollandi hafi sterkustu tengslin við það land, og því skuli allt að einu beita hollenskum lögum um kröfuna, sbr. 1. mgr. 4. gr. lagaskilalaga. Almennt sé einnig talið að samningar við banka hafi sterkustu tengslin við þann stað þar sem bankinn starfræki starfsemi sína. Í þessu tilviki hafi innstæðurnar verið hluti af rekstri útibús Landsbanka Íslands hf. í Amsterdam. Þar fyrir utan hafi samningurinn verið gerður þar og þar skyldi einnig efna skuldbindinguna. Samkvæmt þessu gildi íslensk lög um kröfulýsinguna, sem og stöðu kröfunnar í réttindaröð, en um tilvist kröfunnar gildi hollensk lög, sbr. 8. og 9. gr. laga nr. 43/2000. Þar sem DNB hafi fengið kröfuna framselda til sín frá innstæðueigendum gildi hollensk lög einnig um heimild til framsalsins, skilyrði þess að á því verði byggt gagnvart Landsbanka Íslands hf., sem og um öll álitafni um hvort skyldur bankans séu enn til staðar, enda gildi um slík framsöl þau lög sem hafi gilt um réttindin sem framseld hafi verið, sbr. 2. mgr. 12. gr. sömu laga. Í þessu sambandi breyti engu þótt litið yrði svo á að DNB hefði leyst til sín kröfuna að hluta á grundvelli viðbótartryggingarverndar sem Landsbanki Íslands hf. hafði hjá DNB, enda hafi sú viðbótartrygging verið keypt á grundvelli hollenskra laga. Niðurstaðan sé því enn sú að hollensk lög gildi um þann hluta kröfunnar samkvæmt 13. gr. lagaskilalaga.

Með vísan til ofanritaðs byggir slitastjórn varnaraðila jafnframt á því að hollensk lög gildi um rétt DNB til að heimta vexti á kröfu sína og kostnað. Samkvæmt íslenskum rétti teljist réttur til vaxta og kostnaðar hluti af hinni samningsbundnu kröfu. Telur slitastjórn að íslensk lög ákvarði hvaða erlendu lög og reglur komi til álita og á hvaða sviði.

Að dómi varnaraðila hafa sóknaraðilar ekki á neinn hátt hnekkkt þeirri niðurstöðu slitastjórnar að DNB hafi með gildum og bindandi hætti eignast þær innstæðukröfur sem mynda samþykktu höfuðstólsfjárhæð. Því til stuðnings vísar varnaraðili sérstaklega til minnisblaðs lögmannsstofunnar Simmons & Simmons, sem er meðal gagna málsins, en einnig til þess að slitastjórn hafi staðreynt allar greiðslur DNB til innstæðueigenda. Þá er og vísað til þess að slitastjórn hafi haldið kynningarfundum fyrir fulltrúa þeirra kröfuhafa sem mótmælt höfðu kröfufjárhæðinni, þar sem ítarlega hafi verið útskýrt hvernig staðið hefði verið að sannprófun fjárhæðarinnar. Loks er á það bent að enginn þeirra, sem átt hafi innstæðu á Icesave reikningi í Amsterdam, hafi lýst sömu kröfu á hendur bankanum og DNB hafði þá þegar leyst til sín.

Varnaraðili, Landsbanki Íslands hf., mótmælir því að krafa DNB beri íslenska dráttarvexti samkvæmt lögum nr. 38/2001, eins og krafist sé í aðalkröfu þessa varnaraðila. Því til stuðnings er vísað til ofangreindra sjónarmiða um að beita beri hollenskum lögum að efni til um kröfuna. Um leið er minnt á að um sé að ræða

fjárkröfu sem stofnað hafi verið til í Hollandi. Enn fremur er því sérstaklega mótmælt að unnt sé að líta svo á að innstæðukröfur sem DNB eignaðist síðar hafi fallið í gjalddaga með tilkynningum 8. og 10. október 2008, án atbeina hvers innstæðueiganda.

Að því er snertir varakröfu DNB, þar sem krafist er vanskilavaxta samkvæmt grein 6:119 í hollensku einkamálalögunum, telur varnaraðili að hafna beri kröfunni þar sem ekki sé sýnt fram á að uppfyllt séu skilyrði þessa ákvæðis og greinar 6:83 í sömu lögum um vanefndir Landsbanka Íslands hf. Þegar DNB eignaðist kröfurnar fyrir framsal og innlausn. Í þessu sambandi bendir varnaraðili á að samkvæmt grein 6:81 í hollensku einkamálalögunum teljist skuldari í vanefnd á því tímabili sem hann greiði ekki skuld eftir að hún féll í gjalddaga. Hér hafi þessu þó ekki þannig verið háttað, enda uppfylli yfirlýsing á vefsíðu bankans og tilkynningar í dagblöðum í Hollandi ekki þau skilyrði laganna að innstæðukröfur hafi frá birtingu þeirra talist vera í vanefnd. Krafa hvers innstæðueiganda hafi heldur ekki verið gjaldfallin á þeim tímapunkti, enda falli slík krafa fyrst í gjalddaga þegar innstæðueigandi krefjist úttektar hjá bankanum.

Varnaraðili tekur fram að ekki sé ágreiningur um að vanskilavextir samkvæmt grein 6:119 hafi verið 6% á því tímabili sem vaxtakrafa DNB taki til. Ekki er heldur um það deilt að samningsvextir samkvæmt þrautavarakröfu DNB hafi á sama tíma verið 5,1497%, og hafi slitastjórn varnaraðila miðað við þann vaxtafót við útreikning sinn á vaxtakröfu DNB.

Varnaraðili hafnar loks kröfu DNB um að áfallinn kostnaður, alls að fjárhæð 7.016.621 evra, eða 1.187.422.772 krónur, verði viðurkenndur sem forgangskrafa og hluti af innstæðukröfu. Byggist sú afstaða á því að hvorki hafi verið sýnt fram á að DNB hafi hafið innheimtu kröfu sinnar fyrir 22. apríl 2009, né að kostnaðurinn tengist innheimtu kröfunnar eða málshöfðun vegna hennar fyrir þann tíma. Þá er því mótmælt að nokkur lagastoð eða hefð sé fyrir því hér á landi að skuldari sé látinn bera kostnað sem kröfuhafi stofni til í þeim tilgangi að fylgjast með eignum og rekstri skuldarans. Enn fremur er því mótmælt að krafa DNB um greiðslu kostnaðar eigi sér stoð í hollenskum lögum. Í því sambandi vísar varnaraðili í fyrsta lagi til þess að ekki hafi verið sýnt fram á að Landsbanki Íslands hf. hafi verið í vanefnd gagnvart DNB, í öðru lagi sé umkrafinn kostnaður ekki tengdur innheimtu kröfu utan réttar, og í þriðja lagi geti kostnaðarkrafan ekki talist hæfileg. Að dómi Landsbanka Íslands hf. sé hér um að ræða kostnað sem DNB hafi stofnað til upp á sitt eindæmi í því skyni að gæta hagsmuna sinna og/eða til að sinna lögboðnum verkefnum og skyldum sínum.

Varnaraðili leggur á það áherslu að slitastjórn hafi farið að settum lögum þegar hún tók afstöðu til kröfu DNB og féllst á að krafan væri um innstæður samkvæmt lögum um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fjárfesta, sem DNB hefði innleyst og fengið framseldar. Krafan hafi því verið viðurkennd sem forgangskrafa samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 í samræmi við 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, sbr. og lög nr. 44/2009, sem tóku gildi 22. apríl 2009. Með gildistöku ákvæðis V til bráðabirgða við lög nr. 161/2002, sbr. lög nr. 44/2009, hafi slitameðferð Landsbanka Íslands hf. hafist sama dag. Telur varnaraðili að hvorki slitastjórn né dómstólar séu bærir um að víkja til hliðar skýru ákvæði 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, sem veiti kröfu DNB um innstæður forgang samkvæmt 1. og 2. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf. Ákvæðið

sé sett með stjórnskipulega gildum hætti og hafi því verið ætlað að gilda við slitameðferð fjármálafyrirtækja frá og með gildistöku þess. Verði ekki annað séð en löggjafinn hafi á hverjum tíma vald og heimildir til að ákvarða með lagasetningu hvernig háttáð skuli skuldaröð við sameiginlega fullnustugerð kröfuhafa, í því tilviki að skuldari geti ekki efnt skuldbindingar sínar við þá alla að fullu. Í þessu samhengi tekur varnaraðili fram að skuldbinding, sem stofnað hefur verið til fyrir lagasetningu um breytingar á skuldaröð, en ekki efnd á því tímamarki, geti óhjákvæmilega orðið fyrir áhrifum af hinni nýju lagasetningu, ef skuldarinn fer í slit eða verður gjaldþrota eftir gildistöku slíkra laga. Geti þetta þó verkað á báða vegu, þannig kunni sumir kröfuhafar að verða betur settir en samkvæmt fyrri löggjöf, en aðrir verr. Liggi það raunar í hlutarins eðli þegar lögum um réttshæð sé breytt. Hins vegar verði ekki séð að í þessum afleiðingum af breyttri löggjöf felist í eðli sínu afturvirkni né brot gegn lögvörðum eignarrétti kröfuhafa. Jafnframt er það mat hans að sú lagabreyting sem hér um ræðir, og fólst í því að innstæðum var veittur forgangur við slit fjármálafyrirtækis, hafi verið gerð á almennum grundvelli og miði að því að gæta jafnræðis milli kröfuhafa.

Niðurstaða

1. Frávísunarkrafa sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl.

Í þinghaldi í máli þessu 10. febrúar sl. lagði lögmaður Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. fram bókun, þar sem krafist var að dómkröfum De Nederlandsche Bank N.V. yrði vísað frá dómi að öðru leyti en því sem lyti að fjárhæðum umfram það sem slitastjórn Landsbanka Íslands hf. hefði samþykkt sem forgangskröfu, þ.e. 1.664.109.949 evrur. Sem rökstuðning fyrir kröfunni vísuðu sóknaraðilar til dóms Hæstaréttar í málinu nr. 638/2010, og töldu að niðurstaða réttarins í því máli gæfi héraðsdómi fullt tilefni til að taka til skoðunar réttmæti aðildar annarra varnaraðila að málinu en slitastjórnar Landsbankans. Óskuðu sóknaraðilar eftir því að dómurinn hlýddi á málflutning um þessa kröfu og tæki málið til úrskurðar um þann þátt málsins. Sóknaraðilarnir Bayerische Landesbank o.fl. lýstu því yfir að þeir tækju undir bókunina og gerðu að sinni. Varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. mótmælti hins vegar kröfunni og krafðist þess að henni yrði þegar vísað frá dómi. Bókað var í þingbók að dómari tæki sér frest til næsta þinghalds til þess að kynna sér rök málsaðila til framkominnar kröfu.

Við fyrirtöku málsins 24. febrúar sl. kynnti dómari þá ákvörðun sína að hafna því að fram færi sérstakur málflutningur um þennan þátt málsins, en gæfi aðilum þess í stað færi á að tjá sig um ágreiningsefnið við aðalmeðferð málsins, sem kæmi þá til úrlausnar í úrskurði dómsins.

Við aðalmeðferð málsins ítrekuðu sóknaraðilar fyrri kröfu sína og röksemdir henni til stuðnings. Bentu þeir sérstaklega á að De Nederlandsche Bank N.V. tæki undir og samsinnti þeirri ákvörðun slitastjórnar að kröfurnar teldust forgangskröfur samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991. Kröfur þessa varnaraðila væru því algerlega samhljóða afstöðu slitastjórnar Landsbanka Íslands hf., a.m.k. um fjárhæð höfuðstóls kröfunnar og samningsvexti. Af þeirri ástæðu gæti De Nederlandsche Bank N.V. ekki látið ágreining sóknaraðila við slitastjórn Landsbanka Íslands hf. um ætlaðan forgangsrétt krafanna til sín taka. De

Nederlandsche Bank N.V. áréttaði kröfu sína um að hafna bæri frávísunarkröfunni. Annars vegar byggði hann á því að krafan væri of seint fram komin, en hins vegar á því að kröfuhafi í þrotabú ætti ætíð rétt til aðildar að ágreiningi um eigin kröfu. Þá taldi hann að málsatvik og ágreiningsefni í áðurnefndum dómi Hæstaréttar í málinu nr. 638/2010 væru á engan hátt sambærileg við aðild De Nederlandsche Bank N.V. í þessu máli.

Samkvæmt 3. mgr. 177. gr. og 2. mgr. 178. gr. laga nr. 21/1991 gilda almennar reglur um meðferð einkamála nr. 91/1991 um meðferð ágreiningsmála samkvæmt XXIV. kafla laga nr. 21/1991, að því leyti sem annað leiðir ekki af ákvæðum síðastnefndra laga. Í 5. mgr. 101. gr. laga nr. 91/1991 segir að málsástæður og mótmæli skuli koma fram jafnskjótt og tilefni verður til. Áðurnefndur dómur Hæstaréttar í málinu nr. 638/2010 var kveðinn upp 7. janúar 2011. Eftir uppkvaðningu þess dóms var mál þetta tekið fyrir 26. janúar, 3. febrúar og loks 10. febrúar, en í þinghaldi þann dag lagði lögmaður Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. fram ofangreinda bókun, með kröfu um frávisun á dómkröfum De Nederlandsche Bank N.V. Þrátt fyrir að taka megj undir það með De Nederlandsche Bank N.V. að sóknaraðilinn hafi átt þess kost að leggja fram bókun sína fyrr en í þinghaldi 10. febrúar sl. verður þó ekki fallist á að sá dráttur sé þess eðlis að vísa beri frávísunarkröfunni frá dómi þegar af þeirri ástæðu. Hins vegar fellst dómurinn ekki á að málsatvik og ágreiningsefni í oftnefndum dómi Hæstaréttar séu sambærileg í því máli sem hér er til úrlausnar.

Samkvæmt 4. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002 gilda ákvæði XVIII. kafla og 5. þáttar laga nr. 21/1991 um meðferð krafna á hendur fjármálafyrirtæki við slit þess. Samkvæmt 119. gr. laga nr. 21/1991 skal slitastjórn gera skrá um lýstar kröfur að loknum kröfulýsingarfresti og taka þar afstöðu til þess hvernig viðurkenna skuli hverja kröfu um sig. Í 1. mgr. 120. gr. laganna segir að kröfuhafa, sem ekki vill una afstöðu slitastjórnar til viðurkenningar kröfu sinnar, sé heimilt að bera fram mótmæli gegn afstöðu slitastjórnarinnar á skiptafundi sem haldinn er til að fjalla um lýstar kröfur. Með sama hætti er kröfuhafa rétt að mótmæla afstöðu slitastjórnar til viðurkenningar kröfu sem annar kröfuhafi hefur gert, hafi niðurstaða um hana áhrif við skiptin á hagsmuni þess sem hefur uppi mótmælin. Í 4. tölulið 1. mgr. 171. gr. laga nr. 21/1991 segir að í beiðni um úrlausn héraðsdóms vegna ágreinings við gjaldþrotaskipti skuli koma fram hvort skiptastjóri telji hlutaðeigandi þrotabú þurfa að eiga aðild að ágreiningsmálinu. Þá segir í 3. mgr. ákvæðisins að ef ágreiningsmálið varði hvort krafa á hendur þrotabúi verði viðurkennd skuli sá sem hefur kröfuna uppi að öðru jöfnu verða sóknaraðili málsins, en búið eða sá sem andmælir kröfunni, varnaraðili.

Ljóst þykir að niðurstaða um kröfu varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V. hefur við skiptin áhrif á hagsmuni kröfuhafanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl., og var þeim því rétt að mótmæla afstöðu slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. til viðurkenningar á kröfunni og gerast þannig aðilar að ágreiningsmáli um hana. Aðild slitastjórnar að málinu lýtur að því að skýra fyrir dóminum nánar en fram kemur í framlögðum gögnum hvernig réttmæti kröfunnar var sannreynt, en einnig til þess að bregðast við þeim kröfum De Nederlandsche Bank N.V. sem slitastjórn hafði hafnað. Hins vegar ber málatilbúnaður slitastjórnar þess vitni að ákveðið hafi verið að hafa takmörkuð afskipti af ágreiningi allra sóknaraðila og varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V. um stöðu krafanna í skuldaröð. Stendur 4. tl. 1. mgr.

171. gr. laga nr. 21/1991 því ekki í vegi. Fyrir vikið er óhjákvæmilegt að kröfuhafinn De Nederlandsche Bank N.V. eigi aðild að málinu, bæði í því skyni að halda fram kröfum sínum gagnvart slitastjórn Landsbankans, en ekki síður til þess að taka til varna gagnvart kröfum allra sóknaraðila um að hafnað verði afstöðu slitastjórnar um viðurkenningu krafna hans sem forgangskröfu. Að öðrum kosti væru hagsmunir hans gróflega fyrir borð bornir, enda hefði hann þá engin tók á að koma að sjónarmiðum sínum vegna þessa ágreinings. Verður raunar ekki séð að lög nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., geri ráð fyrir öðru en að eigandi kröfu, sem ágreiningur stendur um, verði ávallt að eiga aðild að slíku ágreiningsmáli. Þegar af þeirri ástæðu verður hafnað kröfum sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. um að vísa frá dómi aðild De Nederlandsche Bank N.V. að ágreiningi um þær kröfur sem slitastjórn Landsbanka Íslands hf. hefur þegar samþykkt.

2. *Fjárhæð innstæðna á Icesave reikningum, framsal og innlausn krafna til De Nederlandsche Bank N.V. og sannprófun lýstrar kröfu.*

Sóknaraðilarnir Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. byggja á því að varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. hafi ekki sýnt fram á að bankinn hafi með gildum hætti fengið framseldar kröfur innstæðueiganda á hendur Landsbanka Íslands hf. eða eignast þær með öðrum hætti. Telja þeir að innlausn krafna og framsölin lúti hollenskum lögum, án þess að varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. hafi sýnt fram á tilvist eða efni þeirra laga. Loks telja þeir fjárhæð kröfunnar ósannaða.

Þeir aðilar, er láta sig þetta efni varða, miða við að hollensk lög hafi gilt um innlausn þeirra krafna sem deilt er um og framsal til varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V. Með hliðsjón af því og ákvæðum 3. gr. laga nr. 43/2000, um lagaskil á sviði samningaréttar, verður lagt til grundvallar niðurstöðu um álitafnið að um innlausn og framsal krafna fari samkvæmt hollenskum lögum, enda um einkaréttarlega samningsskuldbindingu að ræða. Þá liggur fyrir að ekki er ágreiningur milli varnaraðilanna um fjárhæð krafna sem slitastjórn hefur samþykkt, tilvist þeirra og gildi framsala innstæðueigenda til varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V.

Í máli þessu hafa varnaraðilar gert grein fyrir því hvernig fjárhæð krafna var sannreynd og hvernig framsal einstakra krafna bar að. Fram hefur komið að Landsbanki Íslands hf. hafi fengið afrit af tölvufærðum kerfum Landsbanka í Lúxemborg í kjölfar þess að varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. lokaði fyrir færslur á Icesave innlánsreikninga í Hollandi og virkjaði hollenska innstæðutryggingakerfið 13. október 2008. Er staðhæft að kerfi þessi hafi innihaldið allar upplýsingar um alla innstæðueigendur og samskipti við þá, stöður á reikningum, allar hreyfingar og áfallna vexti frá stofnun reikninga. Þá hafa varnaraðilar staðhæft að gögn þessi hafi slitastjórn notað til að sannreyna fjárhæð krafna De Nederlandsche Bank N.V. Samhliða hafi De Nederlandsche Bank N.V. fengið í hendur afrit af gagnagrunni vegna Icesave reikninga frá Landsbanka í Lúxemborg. Hafi hann verið nýttur til þess að senda tölvupósta til allra innstæðueigenda og gera þeim þannig kleift að skrá sig inn á sérstakan hluta heimasíðu varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V. og hala þar niður eyðublað með sérstöku strikamerki. Innstæðueigendur hafi í kjölfarið fyllt eyðublaðið út, prentað það út, undirritað og sent til De Nederlandsche Bank N.V. Alls hafi De

Nederlandsche Bank N.V. þannig mótttekið 135.435 kröfur frá innstæðueigendum og 26 kröfur frá heildsöluinnláns höfum. Við móttöku eyðublaðanna hafi starfsmenn varnaraðilans staðfest að undirritanir og upphæðir hafi stemmt við upprunaleg gögn frá Landsbanka í Lúxemborg. Sú staðfesting hafi síðan verið færð í sérstakt kerfi, en að því búnu hafi fyrirmæli verið send um greiðslu til hvers viðskiptavinar. Varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. hafi síðan mótttekið staðfestingar þess efnis, er greiðslur bárust innstæðueigendum. Fjárhæð útgreiðslu til reikningseigenda sé samanlögð fjárhæð innstæðna, ásamt áföllnum vöxtum til og með 12. október 2008, en þó að hámarki 100 þúsund evrur fyrir hvern reikningseiganda. Þá kemur fram í greinargerð varnaraðilans Landsbanka Íslands hf. að starfsmenn bankans hafi framkvæmt sannprófun á öllum útgreiðslum sem framkvæmdar hafi verið af De Nederlandsche Bank N.V. til innstæðueigenda. Sannprófunin hafi falist í því að bera saman reikningsyfirlit um útgreiðslur og bókhaldsgögn Landsbanka Íslands hf. um hvern innlánsreikning. Þannig hafi verið staðreynt hvort réttur viðtakandi hafi mótttekið greiðslu frá De Nederlandsche Bank N.V. og að fjárhæð greiðslunnar væri í samræmi við það hvernig innstæðuskuldbinding Landsbanka Íslands hf. gagnvart viðkomandi innstæðueiganda hafi verið skráð í bókum bankans. Fyrir liggur einnig að í tengslum við fundi, sem haldnir hafi verið til að jafna ágreining um kröfur varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V., hafi fulltrúum þeirra kröfuhafa sem mótmælt hefðu fjárhæðum verið boðið til kynningar á því hvernig fjárhæðir hafi verið sannprófaðar, auk þess sem kröfuhöfum hafi verið gefið færi á að koma með spurningar og fá nánari skýringar á einstökum þáttum. Þessar kynningar hafi farið fram 26. febrúar og 16. mars 2010. Dómendur og lögmenn aðila hafi jafnframt fengið sams konar kynningu 16. mars sl. Loks hefur það komið fram að sóknaraðilar samþykktu að taka þátt í villuprófun þessa fyrirkomulags með því að velja sjálfir af handahófi númer innstæðueiganda og láta fara yfir útreikning kröfu hans. Það hafi verið gert og hafi sú yfirferð staðfest að krafa þess innstæðueiganda hafi verið rétt reiknuð.

Þrátt fyrir ofangreindar skýringar á sannprófunarferli krafna og það úrtak sem sóknaraðilar fengu að velja sjálfir af handahófi til að láta sannreyna útreikning kröfu, halda sóknaraðilarnir Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. við mótmæli sín gagnvart fjárhæðum í málinu. Í ljósi þess að sóknaraðilarnir hafa hins vegar ekki getað sýnt fram á með neinum gögnum að útreikningar séu rangir, að dómendur hafa sjálfir verið viðstaddir yfirferð á því hvernig kröfur voru sannreyndar, án þess að verða varir við neinar misfellur í yfirferð, að ekki er ágreiningur á meðal varnaraðilanna um útreikning krafanna og loks með hliðsjón af þeirri staðreynd að ekki hefur einn einasti innstæðueigandi lýst samsvarandi kröfu og hér er til meðferðar við slit Landsbanka Íslands hf., verður mótmælum sóknaraðilanna hafnað. Þess í stað verður lagt til grundvallar að fjárhæð lýstrar kröfu sé rétt.

Í málinu er einnig ágreiningur um innlausn og framsal krafna. Samkvæmt 3. mgr. 10. gr. laga nr. 98/1999, um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta, yfirtekur tryggingarsjóður kröfu kröfuhafa á hendur hlutadeigandi aðildarfyrirtæki eða þrotabúi. Frumvarp það sem varð að lögum nr. 98/1999 var samið í tengslum við tilskipun Evrópusambandsins um tryggingakerfi fyrir fjárfesta, nr. 97/9/EB, en tilskipunin kveður á um samræmdar reglur um lágmarksvernd fyrir fjárfesta sem eiga kröfu á hendur fyrirtæki í verðbréfaþjónustu og lánastofnanir í tengslum við viðskipti með verðbréf gegn greiðsluferfiðleikum

viðkomandi fyrirtækis. Tilskipunin kemur í framhaldi af tilskipun um innstæðutryggingar, nr. 94/19/EB, sem sett var árið 1994. Sú tilskipun tryggir innstæðueigendur upp að vissu marki gegn greiðsluferfiðleikum viðskiptabanka og sparisjóða. Samkvæmt 11. gr. þeirrar tilskipunar hefur tryggingakerfi rétt til að ganga inn í kröfuréttindi innstæðueigenda við skiptameðferð sem svarar til fjárhæðarinnar sem greidd er, án þess að það hafi að öðru leyti áhrif á þau réttindi sem kerfið kann að eiga samkvæmt landslögum.

Áður hefur verið slegið föstu að um efnislegt innihald þeirrar kröfu sem deilt er um í þessu máli fari samkvæmt hollenskum lögum og hafa aðilarnir miðað við að um innlausnina gildi grein 3:261 í hollenskum lögum um fjármálaeftirlit. Í málinu liggur frammi minnisblað lögmannsstofunnar Simmons & Simmons frá 1. september 2010, en þar er rakið efni nefndrar greinar. Þar kemur m.a. fram að samkvæmt nefndri grein gangi varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. inn í réttindi innstæðueigenda og öðlist þar með rétt að lögum til þess að koma fram sem kröfuhafi, að því marki sem hann hafi innt af hendi greiðslur til innstæðueigenda. Þá kemur fram að framsal kröfu sé gilt að hollenskum rétti sé krafan framsalshæf samkvæmt gildu heimildarskjali og framseld af hálfu þess aðila sem ráðstöfunarrétt hefur yfir eigninni. Þá sé framsalið bundið því skilyrði að um staðfestan eða skráðan framsalsgerning sé að ræða þar sem tilkynningu um framsalið sé beint til skuldara. Af þessari reglu leiði að kröfur, sem framselja eigi, megi ekki vera háðar banni um framsal. Með framlagningu umrædds minnisblaðs telur dómurinn að sýnt hafi verið fram á tilvist og efni hollenskra réttarreglna sem gilda um innlausn og framsal krafna, sbr. 2. mgr. 44. gr. laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála.

Að mati dómsins er efnislegt innihald hinna tilvitnuðu hollensku ákvæða það sama og laga nr. 98/1999 og tilskipunar nr. 94/19/EB. Varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. hefur staðhæft að hafa undir höndum skrifleg framsöl frá öllum innstæðueigendum og hafa sóknaraðilar, sem brigður bera á framsölin, ekki sýnt fram á með neinum haldbærum hætti að tilefni sé til að efast um þá staðhæfingu. Með því að varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. hefur innleyst kröfur innstæðueigenda samkvæmt grein 3:261 í hollenskum lögum um fjármálaeftirlit, að ekkert í samningsskilmálum fyrir Icesave reikninga í Hollandi leggur bann við framsali krafna við þessar aðstæður, að enginn hefur lýst samsvarandi kröfu og varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. og að hinir hollensku innstæðueigendur hafa allir löglega framselt kröfur sínar með skriflegri undirritun sinni, liggur að mati dómsins fyrir með fullnægjandi hætti að kröfur í máli þessu hafi með lögformlegum hætti verið innleystar og framseldar varnaraðilanum De Nederlandsche Bank N.V. Verður mótmælum sóknaraðilanna við innlausn og gildi framsala því hafnað.

3. *Stjórnskipulegt gildi laga nr. 125/2008 og 44/2009.*

Sóknaraðilar byggja á því að jafnvel þótt dómurinn kæmist að þeirri niðurstöðu að framsöl fyrrum eigenda Icesave reikninga til De Nederlandsche Bank N.V. séu gild og hafi réttaráhrif, hafi slitastjórn Landsbanka Íslands hf. engu að síður verið óheimilt að viðurkenna kröfu varnaraðilans sem forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., þar sem ákvæði þessa efnis í lögum nr. 125/2008 brjóti gegn ákvæðum stjórnarskrár, mannréttindasáttmála Evrópu, samningnum um Evrópska efnahagssvæðið, sem og almennum meginreglum stjórnskipunarréttarins um meðalhóf, réttmætar væntingar,

afturvirkni og fyrirsjáanleika laga. Sóknaraðilarnir Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. byggja að auki á því að uppskipting bankanna og endurfjármögnun nýju bankanna hafi verið sömu annmörkum háð og eigi einnig að leiða til þess að hafnað verði forgangsrétti kröfu De Nederlandsche Bank N.V. Varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. mótmælir öllum staðhæfingum sóknaraðila, en telur jafnframt óeðlilegt að fjalla um gildi laga nr. 125/2008 í ágreiningsmáli samkvæmt 171. gr. laga nr. 21/1991, þar sem íslenska ríkið eigi ekki aðild að málinu. Þá byggir hann á því að kæmist dómurinn að þeirri niðurstöðu að með setningu umræddra laga hafi verið brotið gegn stjórnarskrárvörðum réttindum sóknaraðila, yrðu þeir að sækja hugsanlegar kröfur sínar á hendur íslenska ríkinu.

Ekki verður fallist á að réttarfarsnauðsyn kalli á að íslenska ríkið sé aðili að þessu máli. Er það á valdi dómstóla að úrskurða, án þess að aðild ríkisins sé þar nauðsynleg, hvort tiltekin lagafyrirmæli sem um er deilt, fari í bága við ákvæði stjórnarskrár með þeim afleiðingum að á þeim verði ekki byggt. Í máli þessu, sem að stærstum hluta snýst um það álítaefni hvort krafa varnaraðila njóti forgangs við slitameðferð Landsbanka Íslands á grundvelli 6. gr. laga nr. 125/2008, sbr. nú 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, getur hins vegar ekki komið til neinnar skoðunar hvort önnur ákvæði þeirra laga, eða nátengdrar löggjafar, er ekki lúta að forgangi innstæðna, fari gegn ákvæðum stjórnarskrár eða mannréttinasáttmála Evrópu. Er þannig með öllu ástæðulaust að fjalla hér um málsástæður Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. sem lúta að öðrum aðgerðum ríkisvaldsins í kjölfar setningar laga nr. 125/2008, svo sem uppskiptingu bankanna, framsal víðtæks valds til Fjármálaeftirlitsins, fjárveitingar til nýju bankanna og meinta ólögsmæta ríkisaðstoð, enda tengjast þær aðgerðir ekki því álítaefni sem hér er til úrlausnar. Af sömu ástæðu þykir heldur ekki tilefni til að fjalla sérstaklega um hugleiðingar sömu aðila um aðgerðir eða aðgerðaleyfi íslensku ríkisstjórnarinnar og stjórnvalda í aðdraganda fjármálakreppunnar og bankahrunsins, svo og meðan á því stóð, og ályktanir þeirra um að íslenska ríkið hafi með því brugðist jákvæðum aðgerðaskyldum sínum samkvæmt mannréttinasáttmála Evrópu til þess að vernda eignarrétt þeirra.

Samkvæmt 72. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 er eignarrétturinn friðhelgur og má engan skylda til að láta af hendi eign sína nema almenningsþörf krefji. Þarf til þess lagafyrirmæli og komi fullt verð fyrir. Efni 1. gr. fyrsta samningsviðauka mannréttinasáttmála Evrópu er í meginráttum hið sama. Umfjöllunarefnið í þessum þætti málsins snýr í raun einungis að því hvort umrætt ákvæði 6. gr. laga nr. 125/2008 kunni að fara í bága við 72. gr. stjórnarskrárinnar, með þeim afleiðingum að henni verði ekki beitt svo gilt sé, en lýtur hins vegar ekki að því hvort íslenska ríkið kunni að hafa bakað sér bótaskyldu vegna lagasetningarinnar. Verður því einungis úr því leyst með tilliti til ákvæðis 72. gr. stjórnarskrárinnar, og þá með hliðsjón af túlkun á ákvæðum mannréttinasáttmála Evrópu og meginreglum EES-samningsins.

Með 6. gr. laga nr. 125/2008, um heimild til fjárveitingar úr ríkissjóði vegna sérstakra aðstæðna á fjármálamarkaði, sem tóku gildi 7. október 2008, oft kölluð neyðarlög, var svohljóðandi ákvæði bætt við 103. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki: „Við skipti á búi fjármálafyrirtækis njóta kröfur vegna innstæðna, samkvæmt lögum um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir

fjárfesta, réttthæðar skv. 1. mgr. 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl.“ Orðalagi ákvæðisins var lítillaga breytt með 6. gr. laga nr. 44/2009 og ákvæðið þá fellt undir 3. mgr. 102 gr. laga nr. 161/2002. Með 9. gr. laga nr. 125/2008 var einnig breytt 3. mgr. 10. gr. laga um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta nr. 98/1999, og bættist þá við nýr málslíður, svohljóðandi: „Krafa sjóðsins nýtur réttthæðar í samræmi við 1. mgr. 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. við gjaldþrotaskipti, en ella er hún aðfararhæf án undangengins dóms eða sáttar.“ Telja sóknaraðilar, sem allir eru eigendur krafna sem hafa stöðu almennra krafna við slitameðferð Landsbanka Íslands hf., að þessar aðgerðir ríkisins hafi falið í sér óheimila skerðingu á verðmæti kröfuréttinda þeirra og valdið þeim umtalsverðu tjóni. Hafi stöðu þessara krafna og verðmæti verið breytt eftir á með setningu laganna og fái slík lagasetning ekki staðist. Þá hafi þeir haft lögmætar væntingar, sem varðar séu af 72. gr. stjórnarskrárinnar, um að kröfur þeirra nytu sambærilegrar stöðu og kröfur innstæðueigenda, kæmi til greiðsluþrots banka.

Fallist er á það með sóknaraðilum að kröfur þeirra teljist eignarréttindi í víðtækri merkingu þess orðs og njóti því verndar 72. gr. stjórnarskrárinnar. Þegar hins vegar er leyst úr því hvort ákvæði 6. gr. laga nr. 125/2008 hafi haft í för með sér slíka skerðingu á réttindum sóknaraðilanna að samsvari eignarnámi eða feli í sér svo almenna takmörkun á eignarrétti þeirra að fari í bága við 1. mgr. 72. gr. stjórnarskrárinnar verður meðal annars að líta til eðlis þeirra ráðstafana sem hér um ræðir, hversu víðtækar og almennar þær voru, markmiðs þeirra og afleiðinga, en einnig til þess hvaða aðstæður voru uppi á þjóðfélaginu þegar gripið var til þeirra. Jafnframt ber að hafa í huga að löggjafinn getur á grundvelli 2. gr. stjórnarskrárinnar sett eignarrétti manna margvíslegar takmarkanir og hefur almennt verið gengið út frá því að hann hafi nokkurt svigrúm til að meta umfang þeirra.

Þótt ljóst sé að setning laga nr. 125/2008 hafi borið brátt að, og lögskýringargögn af þeim sökum fremur fábrotin, fer ekki á milli mála að lögin voru sett með stjórnskipulega réttum hætti, í því skyni að bregðast við sérstökum aðstæðum á fjármálamarkaði, eins og heiti laganna gefur skýrlega til kynna. Í athugasemdum sem fylgdu frumvarpinu kemur fram að hremmingar hafi dunið yfir fjármálamarkaði, bæði hér heima og erlendis, sem einkum lýsi sér í skorti á lausafé vegna takmarkaðs lánsframboðs. Hafi íslensk fjármálafyrirtæki ekki farið varhluta af þessu ástandi fremur en fjármálafyrirtæki í öðrum löndum. Við þessar erfiðu aðstæður hafi stjórnvöld víða um heim neyðst til að grípa til ráðstafana er miði að því að tryggja virkni fjármálakerfisins og efla traust almennings á því. Fram kemur þar einnig að fyrirhugaðar breytingar eru lagðar til í því skyni að gera stjórnvöldum kleift að bregðast við því ástandi sem ríkir á fjármálamörkuðum. Af umræðum við meðferð frumvarpsins, svo og álitni viðskiptanefndar Alþingis, verður séð að brýn nauðsyn var talin á að bregðast skjótt við þeim sérstöku og óvenjulegu aðstæðum sem upp voru komnar, og jafnað var við neyðarástand, en ella væri hætta á hruni allrar bankastarfsemi og greiðslukerfa í landinu, og þar með alls efnahagslífs. Í framsöguræðu forsætisráðherra um frumvarpið sagði hann svo um fyrirhugaðar breytingar á lögum um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta: „Þær felast m.a. í því að lagt er til að innstæður séu forgangskröfur við gjaldþrotaskipti. Það er mikilvægt atriði sem ekki hefur verið lögfest áður en er til að ítreka yfirlýsingar mínar og ríkisstjórnarinnar um að innstæður í íslenskum bönkum og sparisjóðum eru tryggðar og ef tryggingarsjóður er ekki nægjanlega öflugur til að sinna þeim skyldum mun ríkissjóður gera það.“ Að öðru leyti kemur ekki fram í

skýringum við 6. og 9. gr. frumvarpsins frekari útskýring á markmiði þeirra ráðstafana að breyta kröfum vegna innstæðna í forgangskröfur.

Eins og fyrr greinir var með 6. gr. laga nr. 125/2008 gerð breyting á þeirri skipan sem fyrir var um réttindaröð krafna við slitameðferð fjármálastofnana. Tóku lögin þegar gildi og gildi ákvæðið því við slitameðferðir þeirra fjármálafyrirtækja sem tekin voru til slitameðferðar eftir þann tíma. Ekki er á það fallist með sóknaraðilum að með lögfestingu ákvæðisins hafi þeir verið sviptir eignum sínum, þannig að jafna megi til eignarnáms samkvæmt 1. mgr. 72. gr. stjórnarskrár. Er þá sérstaklega til þess horft að umrætt ákvæði beinist hvorki að tilgreindum eignum sóknaraðila, né skyldar það þá til afhendingar þeirra eigna öðrum til handa. Hins vegar veitir ákvæðið kröfum af sama tagi, þ.e. innstæðukröfum, betri rétt en þær höfðu áður, og beinist þannig að ótilgreindum hópi kröfuhafa, innstæðueigendum. Þótt fyrirsjáanlegt væri að umrædd breyting á skipan krafna í réttindaröð kynni hugsanlega að valda því að almennir kröfuhafar fengju fyrir bragðið minna til úthlutunar upp í sínar kröfur við slitameðferð, og sumir jafnvel ekki neitt, verður ekki talið að slík breyting sé í eðli sínu eignarnám, enda eiga kröfuhafar ekki heimtingu á greiðslu krafna sinna, sem jafna megi til eignar, komi til greiðsluþrots. Þeir eiga hins vegar rétt til að lýsa kröfum sínum, en endurheimt krafanna ræðst af stöðu þeirra í réttindaröð og þeim eignum sem til skipta koma. Í þessu sambandi er minnt á að þótt ekki séu á þessari stundu líkur á að mikið komi til úthlutunar upp í almennar kröfur við slitameðferð Landsbanka Íslands hf., er því alls ekki svo farið hjá öðrum fjármálafyrirtækjum sem eins háttar til um.

Ljóst er að oftnefndar breytingar á réttindaröð krafna voru lögfestar án fyrirvara, sem skýrist af þeirri brýnu nauðsyn sem talin var á að bregðast skjótt við aðstedjandi vanda. Sú aðgerð ein og sér leiðir þó ekki til þess að unnt sé að slá því föstu að um afturvirka lagasetningu sé að ræða. Vegur þar þyngst að slitameðferð Landsbanka Íslands hf. var ekki hafin þegar lögin tóku gildi, og hófst raunar ekki fyrr en 22. apríl 2009. Ekkert liggur heldur fyrir um að kröfur sóknaraðila hafi verið gjaldfallnar við gildistöku laganna. Þótt sóknaraðilar kunni e.t.v. að hafa haft lögmætar væntingar um að kröfur þeirra nyttu sambærilegrar stöðu og kröfur innstæðueigenda, ef til greiðsluþrots kæmi, geta slíkar væntingar ekki bundið hendur löggjafans til að ákvarða með almennum og málefnalegum hætti hvernig hátað skuli skuldaröð við sameiginlega fullnustugerð skuldara, jafnvel þótt einhverjir kunni að verða fyrir áhrifum af slíkri lagasetningu. Því síður verður talið að slík sjónarmið eigi við í því óvenjulega ástandi sem hér ríkti á umræddum tíma. Eru þess og ótal dæmi að löggjafinn hafi sett reglur um takmarkanir á eignarréttindum eftir að til þeirra er stofnað, án þess að talið hafi verið að slíkt færi í bága við 72. gr. stjórnarskrárinnar. Verður því ekki fallist á þau rök sóknaraðila að þeir eigi stjórnarskrárvarinn rétt til þess að verða meðhöndlaðir í samræmi við þær forgangsreglur gjaldþrotaskiptalaga, sem giltu þegar samningar þeirra við Landsbanka Íslands hf. komust á. Þá hefur ekkert komið fram um að stjórnvöld hafi, á þeim tíma sem sóknaraðilar eignuðust kröfur sínar, aðhafst eitthvað það sem gefið hafi sóknaraðilum ástæðu til að ætla að breytingar yrðu ekki gerðar á réttindaröð við gjaldþrotaskipti á fjármálastofnunum, jafnvel í neyðarástandi. Loks ber að árétta að enda þótt eigendum innstæðna hafi með hinni umdeildu lagasetningu verið veittur forgangur í kröfuröð umfram aðra almenna kröfuhafa liggur ekki fyrir í hve ríki máli sú breyting hefur haft áhrif á kröfur sóknaraðila eða almennra kröfuhafa við skipti annarra fjármálafyrirtækja sem einnig sæta slitameðferð. Nægir því ekki að einblína á stöðu sóknaraðila í þessu máli, þar sem

umrædd lagabreyting hafði sömu áhrif á stöðu allra þeirra kröfuhafa sem eins var ástatt um og lýstu kröfum við slitameðferð hinna föllnu banka.

Hér að framan er stuttlega fjallað um aðdraganda að setningu laga nr. 125/2008. Af lögskýringargögnum verður ráðið að lögin voru sett með það að markmiði að tryggja almannahagsmuni og í því skyni að endurreisa fjármálalegan stöðugleika. Nægir í því sambandi að vísa til framsöguræðu forsætisráðherra og ræðu viðskiptaráðherra við 1. umræðu frumvarpsins á Alþingi. Um leið var ætlunin að viðhalda trausti einstaklinga og fyrirtækja á því að innstæður þeirra yrðu tryggðar og að bankastarfsemi yrði áfram haldið gangandi. Með því var komið í veg fyrir áhlaup á bankana og samhliða tryggð virkni bankakerfisins, sem var nauðsynleg forsenda þess að ekki yrði hér efnahagslegt hrún. Þá verður og að telja að forgangsákvæðið hafi verið óhjákvæmilegt til að tryggja að ríkið gæti staðið undir þeirri ábyrgð á innstæðum sem bæði forstæðisráðherra og ríkisstjórn hafði áður lýst yfir að gildi um innstæður, jafnt innlendra sem erlendra aðila. Samkvæmt því verður á það fallist með varnaraðilum að brýna nauðsyn hafi borið til að velja þessa leið til að forða ríkinu frá yfirvofandi greiðsluþroti og samfélaginu frá efnahagshruni. Helguðust aðgerðir ríkisvaldsins þannig augljóslega af ríkum almannahagsmunum, til verndar ótilgreindum hópi innstæðueigenda, þótt jafnframt hafi þær um leið beinst að öllum eignum af tilteknu tagi, þ.e. almennum kröfum. Í þessu ljósi verður að telja að með setningu neyðarlaganna hafi verið stefnt að lögmætu markmiði. Þá verður og að telja, með hliðsjón af þeim aðstæðum sem uppi voru við umrædda lagasetningu, að sóknaraðilar hafi ekki sýnt fram á að aðgerðir þessar hafi gengið lengra en brýna nauðsyn bar til í því skyni að ná því markmiði að forða þjóðinni frá efnahagslegu hruni og tryggja þar með hag hins almenna borgara.

Þegar til alls framangreinds er litið er það niðurstaða dómsins að sóknaraðilar hafi hvorki sýnt fram á að umdeilt ákvæði um forgangsrétt innstæðna í 6. gr. laga nr. 125/2008 hafi skert eignarréttindi þeirra með afturvirkum hætti, þannig að færi í bága við 72. gr. stjórnarskrárinnar, né að fulls meðalhófs hafi ekki verið gætt við setningu þess. Sú niðurstaða leiðir einnig til þess að ekki er fallist á þau rök sóknaraðila að umrædd lagabreyting sé í andstöðu við 1. gr. fyrsta samningsviðauka mannréttindasáttmála Evrópu.

Sóknaraðilar byggja einnig á því að ákvæði 6. gr. laga nr. 125/2008 og síðar 6. gr. laga nr. 44/2009 fari í bága við 65. gr. stjórnarskrárinnar, 14. gr. mannréttindasáttmála Evrópu og 26. gr. samningsins um borgaraleg og stjórnmalaleg réttindi, með þeim afleiðingum að ákvæðinu verði ekki beitt svo gilt sé. Telja þeir að ákvæðið feli í sér beina og óbeina mismunun gagnvart kröfuhöfum, sem allir hafi áður verið í sömu stöðu, og að með lögfestingu þess hafi jafnræði aðila verið raskað þar sem kröfur þeirra hafi verið sambærilegar fyrir lagabreytinguna.

Dómurinn hafnar þessum röksemdum, enda verður á engan hátt séð að með lögfestingu tilvitnaðra ákvæða hafi löggjafinn mismunað kröfuhöfum á grundvelli þjóðernis eða stöðu þeirra að öðru leyti. Þvert á móti liggur fyrir að ákvæðin gilda jafnt um innstæður innlendra sem erlendra ríkisborgara, án tillits til stéttar eða stöðu. Einnig er hafnað því sjónarmiði að kröfuhafar hafi fyrir setningu laga nr. 125/2008 verið í sambærilegri stöðu þar sem kröfur þeirra hafi verið sambærilegar. Hið rétta er að kröfur innstæðueigenda eru ekki sambærilegar kröfum sóknaraðila.

Er þá jöfnum höndum litið til eðlis krafanna, úrræða kröfueigenda til greiðslu þeirra, ólíkra möguleika kröfuhafa til að tryggja hagsmuni sína og síðast en ekki síst til nauðsynjar þess fyrir banka- og fjármálakerfi að innstæðueigendur geti treyst því að sparnaður þeirra sé í öruggum höndum. Alkunna er að skortur á slíku trausti getur leitt til áhlaups á banka með alvarlegum afleiðingum fyrir stöðugleika fjármálakerfisins og jafnvel efnahagshruns. Með sömu rökum stoðar ekki sóknaraðila að vísa til ákvæða 4. og 40. gr. EES-samningsins.

Samkvæmt framanrituðu er það niðurstaða dómsins að ákvæði laga um forgang innstæðna, sbr. nú 3. mgr. 102 gr. laga nr. 161/2002, brjóti hvorki gegn ákvæðum 72. gr. eða 65. gr. stjórnarskrárinnar né mannréttindasáttmála Evrópu eða samningnum um Evrópska efnahagssvæðið. Að þeirri niðurstöðu fenginni er ekki ástæða til að fjalla um málsástæður sóknaraðila sem lúta að stjórnskipulegum neyðarrétti.

4. Lágmarkstrygging samkvæmt lögum nr. 98/1999, um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta, 20.887 evrur.

Hluti sóknaraðila gerir þá varakröfu, verði ekki fallist á aðalkröfu þeirra um að hafna alfarið ákvörðun slitastjórnar um að viðurkenna kröfu De Nederlandsche Bank N.V. sem forgangskröfu, að forgangsrétturinn taki að hámarki til 20.887 evra fyrir hvern innstæðueiganda. Byggist krafa þeirra á því að í 6. gr. laga nr. 125/2008 sé vísað til innstæðna samkvæmt lögum um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta nr. 98/1999, en samkvæmt þeim lögum ábyrgist Tryggingarsjóður innstæðueigenda aðeins innstæður að hámarki 20.887 evrur.

Málsástæða sóknaraðila á sér hvorki stoð í texta margnefndrar 6. gr. laga nr. 125/2008, almennum athugasemdum með lögnum né öðrum lögskýringargögnum. Ekki verður heldur séð að hún styðjist við ákvæði laga nr. 98/1999. Í 1. mgr. 9. gr. þeirra laga kemur fram að sé aðildarfyrirtæki að álitum Fjármálaeftirlitsins ekki fært um að inna af hendi greiðslu á andvirði innstæðu skuli Tryggingarsjóður innstæðueigenda greiða viðskiptavinum aðildarfyrirtækisins andvirði hennar. Samkvæmt 3. mgr. sömu greinar er innstæða samkvæmt 1. mgr. skilgreind þannig að átt sé við „innstæðu sem tilkomin er vegna innláns eða millifærslu í hefðbundinni almennri bankastarfsemi og viðskiptabanka eða sparissjóði ber að endurgreiða samkvæmt skilmálum er gilda samkvæmt lögum eða samningum“. Þá segir í 1. mgr. 10. gr. sömu laga að hrökkvi eignir sjóðsins ekki til þess að greiða heildarfjárhæð tryggðra innstæðna skuli greiðslu skipt þannig milli kröfuhafa að krafa hvers þeirra, allt að fjárhæð 1,7 milljónum króna, bundið kaupgengi evru 5. janúar 1999, skuli greidd að fullu, en allt sem umfram er þá fjárhæð skuli bætt hlutfallslega jafnt eftir því sem eignir hrökkvi til.

Tilvísun 6. gr. laga nr. 125/2008 til laga um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta nr. 98/1999 er augljóslega til þess að undirstrika að með innstæðuhugtakinu í fyrnefndu lögnum sé átt við skilgreiningu þess í síðarnefndu lögnum, og segir þar ekkert um að forgangur innstæðna skuli takmarkast við þær lágmarksbætur sem kveðið er á um í lögum nr. 98/1999. Þá er sú staðhæfing sóknaraðila að Tryggingarsjóður innstæðueigenda ábyrgist aðeins innstæður að hámarki 20.887 evrur í hæsta máta ónákvæm, að því leyti að slíkt á

aðeins við í þeim tilvikum er eignir sjóðsins hrökkva ekki til að greiða heildarfjárhæð tryggðrar innstæðu, sbr. 1. mgr. 10. gr. laga nr. 98/1999. Hrökkvi eignir til ber hins vegar Tryggingarsjóðnum að annast greiðslu á heildarfjárhæð innstæðunnar. Samkvæmt þessu verður ekki fallist á þau rök sóknaraðila að forgangur innstæðna takmarkist við lágmarkstryggingu samkvæmt lögum nr. 98/1999 að fjárhæð 20.887 evrur. Sú niðurstaða hefur þó engin áhrif á rétt varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V. til þess að krefjast forgangsréttar fyrir heildarfjárhæð kröfu sinnar við slit Landsbanka Íslands hf.

5. *Heildsöluinnlán.*

Í máli þessu hefur ekkert komið fram sem hnekk getur þeirri niðurstöðu slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. að De Nederlandsche Bank N.V. hafi með gildum og bindandi hætti eignast þær innstæðukröfur sem mynda höfuðstól kröfunnar. Því síður hafa sönnur verið færðar á að fjárhæð höfuðstóls kröfunnar sé röng. Meðal innstæðukrafna er að finna 26 kröfur vegna svokallaðra heildsöluinnlána, samtals að höfuðstól 780.401 evra, sem varnaraðilinn De Nederlandsche Bank N.V. fékk framseldar frá hollenskum innstæðueigendum. Viðurkenndi slitastjórn Landsbanka Íslands hf. einnig þær kröfur sem forgangskröfur, enda verður ekki séð að 6. gr. laga nr. 125/2008, sbr. nú 3. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, geri neinn greinarmun á smásöluinnlánnum og heildsöluinnlánnum. Slík lán eru heldur ekki undanskilin tryggingu Tryggingarsjóðs innstæðueigenda og fjárfesta, sbr. 6. mgr. 9. gr. laga nr. 98/1999, um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta. Með vísan til alls ofanritaðs verður því staðfest sú afstaða slitastjórnar að viðurkenna beri aðalkröfu De Nederlandsche Bank N.V., að höfuðstól 1.635.821.300 evrur, sem forgangskröfu samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991, við slit Landsbanka Íslands hf. Svarar sú fjárhæð til 276.830.038.598 íslenskra króna. Koma þá til skoðunar kröfur De Nederlandsche Bank N.V. um vexti og áfallinn kostnað til 22. apríl 2009.

6. *Vextir.*

Varnaraðili, De Nederlandsche Bank N.V., gerir í málinu aðallega kröfu um dráttarvexti samkvæmt lögum nr. 38/2001, um vexti og verðtryggingu, af höfuðstól kröfunnar til og með 22. apríl 2009. Til vara krefst hann þess að miðað verði við 6% dráttarvexti í samræmi við grein 6:119 í hollensku einkamálalögunum, en til þrautavara að samþykkt verði krafa um 5,1497% samningsvexti samkvæmt skilmálum Icesave reikninganna í Hollandi. Í öllum tilvikum er þess krafist að upphaf vaxta miðist við næsta dag eftir skráðan greiðsludag De Nederlandsche Bank N.V. til hvers innstæðueiganda.

Varnaraðili, Landsbanki Íslands hf., hefur mótmælt aðalkröfunni með vísan til þess að hollensk lög skuli gildi um kröfuna að efni til. Þá hefur hann jafnframt hafnað varakröfunni með vísan til þess að skilyrði hennar um vanefnd séu ekki uppfyllt. Hins vegar hefur slitastjórnin samþykkt að þær innstæðukröfur sem De Nederlandsche Bank N.V. eignaðist fyrir framsal og innlausn beri samningsbundna innlánsvexti, í samræmi við skilmála Icesave reikninganna í Hollandi, og er ágreiningslaust að miðað hafi verið við 5,1497% vaxtafót, eins og vísað er til í þrautavarakröfu. Hluti sóknaraðila, þ.e. Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Ltd. o.fl., og Bayerische Landesbank o.fl., telur að ef komist verði að því að höfuðstóll kröfu De Nederlandsche Bank N.V. skuli njóta forgangs, njóti kröfur um

vexti eftir 6. október 2008 ekki forgangsréttar við úthlutun.

Í 1. tl. 114. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., er mælt fyrir um að kröfur um vexti, verðbætur, gengismun og kostnað af innheimtu kröfu samkvæmt 112. eða 113. gr. laganna, sem hafa fallið til eftir að úrskurður gekk um að bóúð sé tekið til gjaldþrotaskipta, séu eftirstæðar kröfur. Með gagnályktun verður vaxtakrafa varnaraðila, De Nederlandsche Bank N.V., fram til 22. apríl 2009 því viðurkennd með kröfunni sem forgangskrafa.

Í lögum nr. 43/2000, um lagaskil á sviði samningaréttar, segir í 1. mgr. 3. gr. að um samninga skuli beita þeim lögum, sem samningsaðilar hafa valið berum orðum, eða þeim lögum sem með vissu verða talin leiða af samningnum sjálfum eða öðrum atvikum. Síðan segir að samningsaðilar geti samið svo um að þau lög sem vísað er til skuli gilda um samninginn í heild eða aðeins um tiltekinn hluta hans. Óumdeilt er að í skilmálum Landsbankans um Icesave reikninga kemur fram að hollensk lög skuli gilda um þá samningsskuldbindingu. Samkvæmt því verður ákvæðum hollenskra laga beitt um rétt De Nederlandsche Bank N.V. til að krefjast vaxta af kröfu sinni. Af því leiðir að ekki verður fallist á aðalkröfu De Nederlandsche Bank N.V. um íslenska dráttarvexti samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001.

Verður þá vikið að varakröfu varnaraðilans um 6% dráttarvexti í samræmi við grein 6:119 hollensku einkamálalaganna. Landsbanki Íslands hf. hefur hafnað kröfunni með vísan til þess að ekki hafi verið sýnt fram á að uppfyllt séu skilyrði þess ákvæðis og greinar 6:83 sömu laga. Í málinu liggur frammi minnisblað lögmannsstofunnar Simmons & Simmons um ákvæði hollenskra laga um vexti og kostnað, sem Landsbankinn aflaði. Minnisblaðið var lagt fram í íslenskri þýðingu og hafa aðilar vísað til þess í málatilbúnaði sínum. Er það mat dómsins að með framlagningu þess hafi verið sýnt fram á efni og tilvist framangreindra réttarreglna með fullnægjandi hætti, sbr. 2. mgr. 44. gr. laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála.

Samkvæmt ákvæði 6:119 hollensku einkamálalaganna getur kröfuhafi átt rétt á vanskilavöxtum ef fjárfkrafa er vanefnd í skilningi laganna, en um vanefndir er fjallað í ákvæði 6:81. Þar segir, samkvæmt fyrrnefndu minnisblaði, um ákvæði þetta: „Skuldari telst í vanskilum svo lengi sem hann efnir ekki skuldbindingu sína eftir að efndatími er kominn enda séu skilyrði 82. og 83. gr. 6. kafla einkamálalaga uppfyllt, nema því aðeins að greiðsludráttinn megi ekki rekja til skuldans eða efndir séu og verði ómögulegar“. Samkvæmt 1. tl. ákvæðis 6:82 telst upphaf vanskila vera frá þeim tíma sem skuldara er tilkynnt skriflega um vanskilin og honum er veittur hæfilegur frestur til efnda, án þess að við því sé orðið. Í 2. tl. ákvæðisins kemur fram að geti skuldari ekki efnt skuldbindingu sína tímabundið eða ef ljóst er af hegðun hans að ítrekun væri gagnslaus, sé kröfuhafa unnt að lýsa yfir vanefnd með skriflegri tilkynningu þar sem fram komi að skuldari sé gerður ábyrgur fyrir vanefndinni. Í ákvæði 6:83 er fjallað um vanefnd sem telst vera orðin, án þess að um það þurfi að tilkynna formlega. Þar segir í c-lið að vanefnd teljist vera orðin til, án þess að tilkynna þurfi um það formlega, ef kröfuhafa megi vera ljóst af skilaboðum frá skuldara að það muni bregðast að sá síðarnefndi efni skuldbindinguna.

Hinn 7. október 2008 tók Fjármálaeftirlitið yfir vald hluthafafundar Landsbankans, vék félagsstjórn í heild sinni frá störfum og skipaði bankanum skilanevnd. Degi síðar tilkynnti Landsbankinn á heimasíðu sinni í Hollandi að hann væri ófær um að inna af hendi innstæðuskuldbindingar sínar. Þá er óumdeilt að bankinn sendi innstæðueigendum efnislega samhljóða tilkynningu 10. sama mánaðar. Fyrir liggur einnig að hinn 27. október 2008 gaf Fjármálaeftirlitið út það álit að 6. október hafi Landsbankinn ekki verið fær um að inna af hendi greiðslu á andvirði innstæðna af svokölluðum Icesave reikningum viðskiptavina bankans. Í ljósi þessa verður að telja að De Nederlandsche Bank N.V. hafi mátt vera ljóst að Landsbankinn myndi vanefna skuldbindingar sínar gagnvart innstæðueigendum. Var því ekki þörf á að senda sérstaka tilkynningu til Landsbankans í samræmi við 1. og 2. tl. greinar 6:82 hollensku einkamálalaganna. Fyrir liggur að varnaraðili De Nederlandsche Bank N.V. greiddi eigendum Icesave reikninga í Hollandi andvirði innstæðna þeirra og fékk samhlíða framseldar kröfur þeirra. Í samræmi við framanritað er það því niðurstaða dómsins að beita beri ákvæðum 6:119 hollensku einkamálalaganna um útreikning vaxta. Er óumdeilt að vaxtafótur samkvæmt ákvæðunum var 6% á því tímabili sem vaxtakrafa nær til. Ber því Landsbanka Íslands hf. að greiða 6% dráttarvexti af fjárhæð hvers innlestrar kröfu, einum degi frá skráðum greiðsludegi De Nederlandsche Bank N.V. til hvers innstæðueiganda, til 22. apríl 2009.

7. *Áfallinn kostnaður.*

Samkvæmt c) lið aðalkröfu De Nederlandsche Bank N.V. er þess krafist að áfallinn kostnaður til og með 22. apríl 2009, alls að fjárhæð 7.016.621 evra, verði samþykktur sem forgangskrafa við slitameðferð Landsbanka Íslands hf. Kröfunni til stuðnings byggir hann annars vegar á gagnályktun frá 1. tl. 114. gr. gjaldþrotaskiptalaga nr. 21/1991, en hins vegar á greinum 6:74 og 6:81, sbr. og c-lið 2. mgr. greinar 6:96 í hollensku einkamálalögunum. Slitastjórn Landsbanka Íslands hafnar kröfunni alfarið, þar sem hvorki verði séð að innheimta kröfunnar hafi hafist fyrir 22. apríl 2009 né að kostnaðurinn tengist innheimtu kröfunnar eða málshöfðun vegna hennar fyrir þann tíma. Þá telur slitastjórn að krafan eigi sér hvorki stoð í íslenskum né hollenskum lögum.

Samkvæmt lögum nr. 43/2000, um lagaskil á sviði samningaréttar, gilda íslensk lög um stöðu þessarar kröfu í réttindaröð, en um efni kröfunnar og rétt De Nederlandsche Bank N.V. til að krefjast greiðslu kostnaðar gilda hollensk lög. Texti þeirra hollensku laga sem hér eiga við, og vísað er til hér að framan, liggur fyrir í íslenskri þýðingu, annars vegar í álitargerð prófessors Jako J. van Hees til De Nederlandsche Bank N.V., en hins vegar í minnisblaði frá lögmannsstofunni Simmons & Simmons til slitastjórnar. Ákvæðið, sem einkum skiptir hér máli er c-liður 2. mgr. greinar 6:96 í hollensku einkamálalögunum, en efnislega kveður það á um að heimilt sé í tilvikum sem þessum að krefjast endurgreiðslu á hæfilegum kostnaði sem kröfuhafi hefur orðið fyrir við innheimtu kröfu sinnar utan réttar. Að áliti dómsins hefur með fullnægjandi hætti verið færðar sönnur á efni og tilvist þeirra hollenskra réttarreglna sem vísað er til hér að ofan, sbr. 2. mgr. 44. gr. laga nr. 91/1991.

Dómurinn fellst ekki á að umkrafinn kostnaður tengist innheimtu kröfu De Nederlandsche Bank N.V. Þvert á móti virðist öll fjárhæðin að einhverju leyti til

komin vegna útreiknings á kröfunni, frágangi framsala og staðfestinga frá innstæðueigendum. Fær dómurinn þannig ekki annað séð en að kostnaður þessi sé hluti af nauðsynlegum kostnaði De Nederlandsche Bank N.V. við að rækja hlutverk sitt sem rekstraraðili innstæðuþryggingakerfis hollenskra yfirvalda, a.m.k. hefur De Nederlandsche Bank N.V. ekki fært sönnur á annað. Þegar af þeirri ástæðu verður kröfunni hafnað.

.....

Með vísan til alls framanritaðs er það niðurstaða dómsins að staðfesta beri afstöðu slitastjórnar Landsbanka Íslands hf. um að viðurkenna kröfu De Nederlandsche Bank N.V. að höfuðstólsfjárhæð 1.635.821.300 evrur, eða 276.830.038.599 krónur. Jafnframt verður fallist á kröfu De Nederlandsche Bank N.V. um að greiða beri 6% dráttarvexti af fjárhæð hvernar innlestrar kröfu, einum degi frá skráðum greiðsludegi til hvers innstæðueiganda, til 22. apríl 2009, allt eins og nánar greinir í úrskurðarorði. Er krafan þannig viðurkennd sem forgangskrafa samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf.

Mál þetta er mjög umfangsmikið, en þó meira en efni standa til. Veldur þar mestu að í málatilbúnaði sóknaraðilanna Arrowgrass Distressed Opportunities Fund Limited o.fl. og Bayerische Landesbank o.fl. er í löngu máli rakinn aðdragandi efnahagskreppunnar sem hér varð í október 2008 og leiddi til falls allra stærstu bankanna, ásamt því að lagðar eru fram ýmsar skýrslur og álitserðir innlendra og erlendra aðila, sem ekki verður séð að hafi beina þýðingu fyrir úrlausn málsins. Af þeim gögnum eru síðan dregnar ályktanir og teflt fram málsástæðum sem ekki eiga heima í máli þessu. Í málinu er engu að síður tekist á um gífurlega háar fjárhæðir og eru hagsmunir málsaðila augljósir, ekki einasta hagsmunir varnaraðila, heldur einnig sóknaraðila. Því verður í öllu tilliti að telja réttmætt og eðlilegt að þau álitæfni sem hér að framan eru rakin og ágreiningur stendur að sönnu um séu leidd til lykta fyrir dómstólum. Af þeirri ástæðu, en einnig með vísan til 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála, þykir rétt að hver aðili beri sinn kostnað af málinu.

Úrskurð þennan kváðu upp héraðsdómararnir Ingimundur Einarsson, sem dómsformaður, Arnfríður Einarsdóttir og Símon Sigvaldason. Vegna umfangs málsins og anna dómsformanns hefur uppkvaðning úrskurðarins lítillaga dregist fram yfir lögmæltan tíma samkvæmt 1. mgr. 115. gr. laga nr. 91/1991. Hvorki dómarar né aðilar töldu þó þörf á endurflutningi málsins.

ÚRSKURÐARORÐ:

Staðfest er afstaða varnaraðila, slitastjórnar Landsbanka Íslands hf., um að viðurkenna skuli kröfu varnaraðilans De Nederlandsche Bank N.V. að höfuðstólsfjárhæð 1.635.821.300 evrur, eða 276.830.038.599 krónur. Af fjárhæð hvernar innlestrar kröfu reiknast 6% dráttarvextir, þannig: Af 5.299.866,60 evrum frá 12. 12. 2008, en af 16.140.188,66 evrum frá 13. 12. 2008, en af 185.796.812,03 evrum frá 16. 12. 2008, en af 334.756.695,19 evrum frá 17. 12. 2008, en af 507.406.325,07 evrum frá 18. 12. 2008, en af 677.380.805,31 evrum frá 19. 12. 2008, en af 847.006.150,13 evrum frá 20. 12. 2008, en af 1.098.902.909,51 evrum

frá 23. 12. 2008, en af 1.311.390.557,38 evrum frá 24. 12. 2008, en af 1.473.948.212,28 evrum frá 25. 12. 2008, en af 1.530.271.946,75 evrum frá 31. 12. 2008, en af 1.530.660.392,37 evrum frá 1. 1. 2009, en af 1.530.703.805,63 evrum frá 7. 1. 2009, en af 1.533.213.257,94 evrum frá 8. 1. 2009, en af 1.546.831.889,80 evrum frá 9. 1. 2009, en af 1.552.752.281,08 evrum frá 10. 1. 2009, en af 1.562.122.046,14 evrum frá 13. 1. 2009, en af 1.577.160.415,67 evrum frá 14. 1. 2009, en af 1.590.128.604,28 evrum frá 15. 1. 2009, en af 1.597.321.815,12 evrum frá 16. 1. 2009, en af 1.600.684.370,84 evrum frá 17. 1. 2009, en af 1.605.031.757,19 evrum frá 20. 1. 2009, en af 1.611.973.732,67 evrum frá 21. 1. 2009, en af 1.616.668.902,43 evrum frá 22. 1. 2009, en af 1.619.831.688,85 evrum frá 23. 1. 2009, en af 1.622.114.009,73 evrum frá 24. 1. 2009, en af 1.623.346.554,60 evrum frá 27. 1. 2009, en af 1.623.910.749,30 evrum frá 28. 1. 2009, en af 1.624.606.740,70 evrum frá 29. 1. 2009, en af 1.626.697.907,59 evrum frá 31. 1. 2009, en af 1.627.749.808,59 evrum frá 4. 2. 2009, en af 1.628.315.306,76 evrum frá 6. 2. 2009, en af 1.628.908.960,49 evrum frá 10. 2. 2009, en af 1.629.068.041,99 evrum frá 11. 2. 2009, en af 1.629.262.054,64 evrum frá 12. 2. 2009, en af 1.629.956.654,56 evrum frá 14. 2. 2009, en af 1.631.239.950,57 evrum frá 26. 2. 2009, en af 1.631.460.011,73 evrum frá 27. 2. 2009, en af 1.631.553.787,88 evrum frá 28. 2. 2009, en af 1.631.657.551,52 evrum frá 3. 3. 2009, en af 1.632.076.193,27 evrum frá 4. 3. 2009, en af 1.632.131.235,51 evrum frá 5. 3. 2009, en af 1.632.357.214,85 evrum frá 6. 3. 2009, en af 1.632.436.558,31 evrum frá 7. 3. 2009, en af 1.632.554.757,12 evrum frá 10. 3. 2009, en af 1.632.685.503,93 evrum frá 11. 3. 2009, en af 1.632.761.281,09 evrum frá 12. 3. 2009, en af 1.632.976.508,15 evrum frá 13. 3. 2009, en af 1.633.140.328,13 evrum frá 14. 3. 2009, en af 1.633.899.709,22 evrum frá 18. 3. 2009, en af 1.633.998.702,82 evrum frá 19. 3. 2009, en af 1.634.098.482,99 evrum frá 20. 3. 2009, en af 1.634.130.521,71 evrum frá 21. 3. 2009, en af 1.634.222.061,32 evrum frá 31. 3. 2009, en af 1.634.505.609,32 evrum frá 7. 4. 2009, en af 1.634.554.177,50 evrum frá 9. 4. 2009, en af 1.634.654.177,50 evrum frá 10. 4. 2009 til og með 22. apríl 2009.

Krafan er viðurkennd sem forgangskrafa samkvæmt 112. gr. laga nr. 21/1991 við slitameðferð Landsbanka Íslands hf.

Málskostnaður fellur niður.

Ingimundur Einarsson

Arnfríður Einarsdóttir

Símon Sigvaldason